

Lusek, Joanna

Źródła okresu wojny dotyczące lecznictwa w zasobach archiwów górnosląskich

---

Medycyna Nowożytna 16/1 - 2, 179-218

2009 2010

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Źródła okresu wojny dotyczące leczenia w zasobach archiwów górnośląskich

Za podstawę badań przyjęto w niniejszym studium zagadnienia związane z systematyzacją prawodawstwa medycznego, organizowaniem struktur opieki zdrowotnej oraz dostosowaniem form opieki medycznej nad ludnością cywilną i wojskową na terenie Górnego Śląska w okresie wojen. Mając na uwadze aspekt czasowy, badaniem objęto okres od wojen napoleońskich do II wojny światowej.

Zasięg terytorialny prowadzonych badań

Dla celów badawczych przeprowadzono analizę zasobów archiwalnych Archiwum Państwowego w Katowicach, wraz z oddziałami zamiejscowymi, Archiwum Państwowego w Opolu oraz Archiwum Archidiecezjalnego w Katowicach. W niniejszym studium skorzystano również z opracowań naukowych, m.in. katalogu materiałów źródłowych do dziejów medycyny i farmacji na Górnym Śląsku¹, opracowań odnośnie źródeł do dziejów medycyny w zasobach Archiwum Państwowego w Katowicach² oraz Archiwum Państwowego

¹ *Dzieje medycyny i farmacji górnośląskiej. Stan badań. Metodologia badań. Katalog źródeł archiwalnych do roku 1945*, oprac. W. Kaczorowski, J. M. Dyrda, P. Greiner, J. Kornek, Opole 2009.

² R. Kaczmarek, *Źródła archiwalne do dziejów medycyny na Górnym Śląsku w latach*

w Opolu³, ukazujących się w głównej mierze w ramach serii *Prace Centrum Dokumentacji Dziejów Medycyny i Farmacji Górnego Śląska*. Źródło dodatkowych informacji dla niniejszego opracowania stanowiły ponadto strony internetowe archiwów⁴ oraz strona bazy internetowej *Centrum Dokumentacji Dziejów Medycyny i Farmacji Górnego Śląska*⁵.

1. Archiwum Państwowe w Katowicach

Archiwum Państwowe w Katowicach zostało utworzone w 1932 roku. Decyzją wojewody śląskiego – Michała Grażyńskiego powołano wówczas Archiwum Akt Dawnych Województwa Śląskiego. We wrześniu 1939 roku. Archiwum przejęły niemieckie władze okupacyjne, tworząc w Katowicach filię Archiwum Państwowego we Wrocławiu. Dopiero 1 kwietnia 1941 r. powstała samodzielna jednostka - Archiwum Państwowe w Katowicach (*Staatsarchiv Kattowitz*). Po wojnie w jego miejsce utworzono Wojewódzkie Państwowe Archiwum w Katowicach

1918-1945, [w:] *Górny Śląsk – dzieje medycyny i farmacji, problemy dokumentacji i metodologii badań*, red. J.M. Dyrda, Katowice 2003, s. 75-88, „Prace Centrum Dokumentacji Dziejów Medycyny i Farmacji Górnego Śląska” [dalej : PCDDM] nr 9; tenże, *Zwalczanie chorób zakaźnych na przykładzie pruskiego królewskiego lekarza powiatowego w Pszczynie w latach 1871-1921*, [w:] *Dzieje górnośląskiej medycyny w świetle zasobów źródłowych*, red. J.M. Dyrda i B. Gruszka, Katowice 2007, s. 99-119. PCDDM nr 11; E. Matuszek, P. Greiner, *Źródła do dziejów medycyny na Górnym Śląsku do 1945 roku w zasobie Archiwum Państwowego w Katowicach*, [w:] *Górny Śląsk – dokumentowanie dziejów lecznictwa ze szczególnym uwzględnieniem ziem dawnych księstw cieszyńskiego i opawskiego*, red. J. M. Dyrda i J. Miozga, Katowice 2007, s. 137-141. PCDDM nr 12; J. Spyra, *Źródła do dziejów opieki zdrowotnej na Śląsku cieszyńskim do I wojny światowej*, [w:] *Górny Śląsk – dokumentowanie dziejów lecznictwa*, s. 196-207; E. Matuszek, P. Greiner, *Źródła do dziejów medycyny w Katowicach do 1945 roku w zasobach Archiwum Państwowego w Katowicach*, [w:] *Dzieje medycyny i działalności charytatywnej na terenie Katowic*, red. A. Barciak, Katowice 2008, s. 41-51.

³ W. Kaczorowski, J. Kornek, J.M. Dyrda, *Znaczenie zespołu Rejencja Opolska w Archiwum Państwowym w Opolu dla badaczy dziejów górnośląskiej medycyny i farmacji*, [w:] *Górny Śląsk – dzieje medycyny i farmacji*, s. 65-74; J. Kornek, *Zespoły akt Archiwum Państwowego w Opolu skarbnicą wiedzy o dziejach lecznictwa na Górnym Śląsku*, [w:] *Dzieje górnośląskiej medycyny w świetle zasobów źródłowych*, s. 46-57.

⁴ *Archiwum Państwowe w Katowicach*, Protokół dostępu: www.katowice.ap.gov.pl [26.06.2009]; *Archiwum Państwowe w Opolu*, Protokół dostępu: www.archiwum.opole.pl [26.06.2009]; *Archiwum Archidiecezjalne w Katowicach*, Protokół dostępu: www.archiwum.archidiecezjalne.katowice.opoka.org.pl [28.06.2009].

⁵ *Centrum Dokumentacji Dziejów Medycyny i Farmacji Górnego Śląska*, Protokół dostępu: www.dokument.sum.edu.pl [29.06.2009]; W. Kaczorowski, J.M. Dyrda, *Internet a nowe możliwości w badaniach naukowych nad dziejami regionu*, [w:] *Górny Śląsk – dokumentowanie dziejów lecznictwa*, s. 122-131; W. Kaczorowski, J.M. Dyrda, *Wykorzystanie Internetu w dokumentowaniu dziejów lecznictwa w Katowicach*, [w:] *Dzieje medycyny i działalności charytatywnej na terenie Katowic*, s. 229-239.

(przekształcone w 1984 roku w Archiwum Państwowe w Katowicach), które przejęło registry władz niemieckich, archiwa prywatne wielkiej własności ziemsko-przemysłowej oraz akta miejskie i gminne. W 1950 roku utworzono 12 podległych Archiwum w Katowicach Archiwów Powiatowych, tj. w Będzinie, Bielsku-Białej, Bytomiu, Częstochowie, Gliwicach, Lublińcu, Niemodlinie, Opolu, Pszczynie, Raciborzu, Tarnowskich Górach i Zawierciu. W 1951 roku zlikwidowano jednostki w Niemodlinie, Lublińcu i Zawierciu, natomiast w Opolu utworzono Archiwum Wojewódzkie. W 1976 roku zlikwidowano archiwa powiatowe, które przekształcono w placówki terenowe i ekspozytury. Archiwum w Katowicach przejęło wówczas placówki terenowe Archiwum krakowskiego w Chrzanowie, Oświęcimiu i Żywcu oraz Archiwum opolskiego w Raciborzu. Na skutek likwidacji oddziałów zamiejscowych w Bytomiu i Tarnowskich Górach w 1992 roku, zasoby Archiwum wzbogaciły się o zespoły dotyczące historycznej ziemi bytomsko-tarnogórskiej oraz powiatu lublinieckiego. Z uwagi na kolejne reformy administracyjne i związane z nimi zmiany w podziale terytorialnym Archiwum katowickie wzbogaciło się o kolejne materiały archiwalne o różnej proveniencji. Obecnie obejmuje swym zasięgiem obszar województwa śląskiego (z wyłączeniem zasobów Archiwum Państwowego w Częstochowie) oraz pograniczne obszary województwa małopolskiego⁶.

W wyniku analizy badawczej wyodrębniono 59 zespołów akt Archiwum Państwowego w Katowicach, w tym 26 zespołów akt z Archiwum w Katowicach, 3 z oddziału w Bielsku-Białej, 6 z oddziału w Cieszynie, 10 z oddziału w Gliwicach, 9 z oddziału w Pszczynie i 5 z oddziału w Raciborzu, zawierających materiał tematyczny, zgodny z koncepcją niniejszego studium.

2. Archiwum Państwowe w Opolu

Archiwum Miejskie w Opolu, pod nadzorem Archiwum Państwowego we Wrocławiu, zostało utworzone w 1825 roku. Terytorialnie obejmowało zasięgiem obszar Rejencji Opolskiej, utworzonej 7 maja

---

⁶ *Archiwum Państwowe w Katowicach*, Protokół dostępu: www.katowice.ap.gov.pl [26.06.2009]; E. Długajczyk, *Spis zespołów (zbiorów) Archiwum Państwowego w Katowicach i oddziałów zamiejscowych*, Katowice 2006, s. 11–16; *Archiwum Państwowe w Katowicach. Informator o zasobie archiwalnym*, red. P. Matuszek, Katowice 2007; E. Matuszek, P. Greiner, *Źródła do dziejów medycyny na Górnym Śląsku do 1945 roku w zasobie Archiwum Państwowego w Katowicach*, [w:] *Górny Śląsk – dokumentowanie dziejów lecznictwa*, s. 137–141.

1816 roku. Po II wojnie światowej w 1953 roku utworzono samodzielne Archiwum Państwowe w Opolu, które przejęło zespoły akt terenów tworzących historycznie Rejencję Opolską⁷.

W wyniku analizy badawczej wyodrębniono 20 zespołów akt zawierających materiał tematyczny, zgodny z koncepcją niniejszego studium.

3. Archiwum Archidiecezjalne w Katowicach

Archiwum Diecezjalne w Katowicach rozpoczęło działalność w 1921 roku, wraz z powołaniem do życia Delegatury Biskupiej dla polskiej części Górnego Śląska, przez kardynała Adolfa Bertrama. Na mocy decyzji papieża Piusa XI o utworzeniu Administracji Apostolskiej dla Śląska Polskiego w 1922 roku, rozpoczęto starania o przejęcie akt personalnych, parafialnych i rzeczowych terenu Diecezji Katowickiej. Przed wybuchem II wojny światowej władze Kurii Diecezjalnej w Katowicach przeniosły akta, celem ich zabezpieczenia, do wiejskiej plebani w Imielinie. W 1945 roku została zbombardowana, a przechowywane tam akta spłonęły. Zachował się jedynie przedwojenny spis archiwaliów. Unormowanie działalności Archiwum Archidiecezjalnego nastąpiło w 1991 roku. Obecnie zasób Archiwum tworzą źródła o proveniencji pruskiej i austriackiej, obejmujące okres od XVII do XIX wieku⁸.

W wyniku analizy badawczej wyodrębniono 2 zespoły akt zawierających materiał tematyczny, zgodny z koncepcją niniejszego studium.

Analiza materiału badawczego

W wyniku przeprowadzonych badań wyodrębniono 959 jedn. archiwalne odpowiadające podjętemu tematowi, które uporządkowano w postaci katalogu źródeł, z wyodrębnieniem zagadnień szczegółowych. Zastosowano następujące sigła, dotyczące nazw poszczególnych archiwów: APKat (Archiwum Państwowe Katowice), APB (Archiwum Państwowe w Katowicach. Oddział w Bielsku-Białej), APC (Archiwum Państwowe w Katowicach. Oddział w Cieszynie), APG (Archiwum Państwowe w Katowicach. Oddział w Gliwicach), APP (Archiwum Państwo-

⁷ J. Kornek, *Archiwum Państwowe w Opolu*, [w:] *Archiwa polskie*, red. K. Kozłowski, Warszawa 1998, s. 165; J. Kornek, *Zespoły akt Archiwum Państwowego w Opolu skarbnicą wiedzy o dziejach lecznictwa na Górnym Śląsku*, [w:] *Dzieje górnośląskiej medycyny w świetle zasobów źródłowych*, s. 46-57.

⁸ F. Maroń, *Archiwum diecezjalne w Katowicach – jego początki, dzieje i obecny stan*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 1974, T. 7, s. 5-24.

we w Katowicach. Oddział w Pszczynie), APR (Archiwum Państwowe w Katowicach. Oddział w Pszczynie), APOp (Archiwum Państwowe w Opolu) i AAKat (Archiwum Archidiecezjalne w Katowicach).

1. Prawodawstwo państwowe i lokalne dotyczące opieki medycznej (wyodrębniono 208 j.a.):

• zarządzenia dla ludności cywilnej, dotyczące opieki zdrowotnej oraz tworzenia i prowadzenia zakładów opieki medycznej (szpitali, lecznic prywatnych oraz punktów ambulatoryjnych stałych i doraźnych) w okresie wojen (37 j.a.).

Archiwum	Nr zespołu	Sygnatura akt	Nazwa jednostki
APKat	117	2163	Gesundheitswesen (1944).
		119	Bereitstellung von Mitteln zur Herstellung ordnungsmäßiger Zustände auf dem Gebiete des Gesundheitswesens (1941–1943).
	645	2181	Heilfürsorge. Allgemeine Akten (1939–1944).
		2183	Heilfürsorge. Sonder-Akten (1940–1944).
		3152	Heilpraktikergesetz (1944–1944).
		4457	Volksgesundheit [Auschnitte a. RMB i V.; Rd Erl.] (1940–1942).
		4913	Dienstunfälle, Heilfürsorge (1939–1941).
		4914	Heilfürsorge (1940).
		10002	Gesundheitsvorschrift für das Landjahr (1940–1943).
		10218	Anordnungen über die Pflegesätze in den allgemeinen Krankenanstalten (1940).
		3323	Medizinal-Wesen. (1893–1894).
		3643	Deutscher Verein für öffentliche Gesundheitspflege (1886–1922).
		4741	Polizei-Verwaltung. Krankenpflege (1907–1929).
		4742	Polizei-Verwaltung. Krankenanstalten (1886–1919).
		646	415
1463	17	Organizacja Służby Zdrowia (1939–1941).	
APB	8	20	Akta prezydialne. Zarządzenia i korespondencja dotycząca lecznictwa, spraw socjalno-bytowych i zaopatrzenia ludności w mleko (1914–1915).
		22	Akta prezydialne. Zarządzenia i korespondencja w sprawie opieki zdrowotnej, wsparć i zapomóg, zaopatrzenia w produkty żywnościowe i przemysłowe (1915).
		409	Opieka zdrowotna ludności miasta Bielska (1930–1939).
APC	14	908	Opieka społeczna i zdrowotna. Zarządzenia władz nadrzędnych (1942–1944).

APG	44	199	Rettungs- und Krankenbeförderungswesen. (1912–1915).	
		202	Gesundheitspflege (1901–1937).	
		206	Gesundheitspflege (1905–1927).	
APP	61	306	Öffentliches Gesundheitswesen. (1897–1927).	
		1	2077	Medicinalwesen (1896–1922).
		55	688	Gesundheitswesen (1939–1941).
APOp	2	295	2	Ministerial-Verfügungen (1906–1921).
		1401	Diverse getroffenen Maßregeln betreffend die Erhaltung der Gesundheit und des Lebens der Menschen, Bd. I (1822–1895).	
		1402	Diverse getroffenen Maßregeln betreffend die Erhaltung der Gesundheit und des Lebens der Menschen, Bd. II (1894–1902).	
		1403	Diverse getroffenen Maßregeln betreffend die Erhaltung der Gesundheit und des Lebens der Menschen, Bd. III (1902–1924).	
		1404	Diverse getroffenen Maßregeln betreffend die Erhaltung der Gesundheit und des Lebens der Menschen, Bd. IV (1925–1935).	
		1425	Medizinal- und Sanitätswesen generell, Bd. I (1836–1933).	
		52	49	Gesundheitswesen der Bevölkerung (1922–1934).
		1191	12763	Staatliche Gesundheitsverwaltung (1935–1942).
		12928	Zarządzenia władz pruskich dotyczące służby medycznej (1936–1942).	
		13656	Stan służby zdrowia w Rejencji Opolskiej (1939–1944).	
1802	344	Medizinalangelegenheiten (1913–1934).		

• zarządzenia dotyczące organizacji policji medycznej i sanitarnej oraz instytucji skupiających pracowników pionu dezynfekcji (45 j.a.).

Archiwum	Nr zespołu	Sygnatura akt	Nazwa jednostki	
APKat	1	729	Verschiedene Verordnungen in sanitäts-polizeilichen Angelegenheiten (1831–1922).	
		82	409	Errichtung eines Desinfektions-Anstalt (1867–1879).
		119	2194	Polizei-Sanitätsgeräte (1940–1943).
		2304	Krankentransportwesen der Feuerschutzpolizei (1940–1943).	
		3432	Aufbau und Einrichtung des Sanitätsdienstes der Ordnungspolizei (1939–1942).	
		4132	Gesundheitspolizei (1939–1944).	
		4616	Sanitätsdienst (1942–1944).	
		645	4758	Polizei-Verwaltung. Desinfektionsmaterialien und Chemikalien (1899–1925).
		4759	Polizei-Verwaltung. Desinfektionsanstalt (1908–1922).	
		4760	Polizei-Verwaltung. Desinfektionswesen (1921–1925).	
4761	Polizei-Verwaltung. Desinfektoren Beuthen [Bytom](1895–1926).			

	4762	Polizei-Verwaltung. Desinfektorinnen (1904–1925).
646	258	Allgemeine gesundheitspolizeiliche Vorschriften (1911–1922).
	261	Desinfektionswesen (1912–1922).
1361	933	Sanitätspolizeiliche Massnahmen (1895–1919).
1375	181	Sanitätspolizei (1904–1928).
1377	397	Vorschriften über ansteckende Krankheiten bei Menschen (Gesundheitspolizei) im Allgemeinen (1894–1918).
	402	Sanitätspolizeiliche Massregeln bei ansteckenden Menschen-Krankheiten (1831–1894).
1389	37	Sanitätspolizei (1856–1907).
1390	44	Die Sanitätspolizei (1906–1918).
1393	21	Medizinal-Polizei Sachen (1874–1922).
	22	Sanitäts-Polizei Sachen (1874–1915).
1427	1823	Verschiedene Anordnungen in Sanitätspolizeilichen Angelegenheiten und im öffentlichen Gesundheitswesen (1856–1920).
	1824	Verschiedene Anordnungen in Sanitätspolizeilichen Angelegenheiten und im öffentlichen Gesundheitswesen (1913–1920).
	1825	Verschiedene Anordnungen in Sanitätspolizeilichen Angelegenheiten und im öffentlichen Gesundheitswesen (1913–1919).
1467	54	Gesundheitspolizei. Allgemeines (1939–1943).
1676	1496	Policja sanitarna (1816–1938).
	1497	Policja sanitarna (1911–1939).
	1527	Policja zdrowia, higiena i zakłady zdrowia (1913–1939).
APP	20	17 Sanitätspolizei für Menschen. (1908–1934).
	26	1630 Sanitätspolizei, Vol. I. (1748–1911).
		1631 Sanitätspolizei, Vol. II. (1902–1917).
		1632 Sanitätspolizei, Vol. III. (1815–1915).
	55	689 Medizinpolizei (1941–1942).
		690 Sanitätspolizei (1939–1940).
	56	1618 Sprawy policji sanitarnej (1923–1939).
		1619 Sprawy policji sanitarnej (1932–1939).
APR	3	198 Medizinalwesen und Gesundheitspolizei (1890–1921).
		199 Gesundheitspolizei (1906–1926).
	78	1633 Sanitäts-Polizei (1906–1917).
APOp	52	37 Desinfektoren Generalia (1897–1934).
	1240	1308 Aufstellung der Desinfektionsapparate. Anstellung von Desinfektoren (1916–1934).
		1310 Ansteckende Krankheiten unter den Menschen. Sanitätspolizei Vorschriften zur Bekämpfung derselben (1917–1930).
	1513	908 Desinfektionswesen (1908–1943).
		909 Desinfektionswesen (1928–1941).

• zarządzenia dotyczące zasad tworzenia i kompetencji komisji oraz urzędów zdrowia publicznego (41 j.a.). Zachowana dokumentacja dotyczy komisji i urzędów w 25 miejscowościach: Biskupice, Blachownia, Bytom, Chorzów, Dobrodzień, Głubczyce, Grodków, Katowice, Kluczbork, Korfantów, Koszęcin, Koźle, Krapkowice, Leśnica, Lubliniec, Niemodlin, Nysa, Olesno, Opole, Prudnik, Racibórz, Rybnik, Strzelce Opolskie i Zaborze.

Archiwum	Nr zespołu	Sygnatura akt	Nazwa jednostki
APKat	119	3153	Bildung eines Gutachterausschusses nach dem Heilpraktikergesetz (1941–1943).
	645	4756	Polizei-Verwaltung. Gesundheitsaufseher (1908–1926).
		4757	Polizei-Verwaltung. Dienstanweisung für den Gesundheitsaufseher (1910–1919).
	646	259	Die Tätigkeit der Gesundheitskommission (1911–1920).
		414	Gesundheits-Commission (1903–1923).
	1389	180	Revisionen durch die Gesundheitskommission (1901–1928).
APG	69	305	Gesundheitskommission. (1892–1927).
	71	357	Sanitäts-Commission (1910–1918).
APR	78	1590	Errichtung des Medizinalwesens (1834–1922).
		1599	Bildung von Gesundheits-Kommissionen (1899–1918).
		1640	Ortsbesichtigung durch die Gesundheitskommissionen (1911–1922).
APOp	2	1410	Bildung von Gesundheitskommissionen, Bd. I (1901–1932).
	14	47	Gesundheitskommission (1911–1923).
	16	2066	Der Kreisarzt und die Gesundheits-Kommission (1836–1936).
	17	694	Die Einrichtung einer Sanitäts-Commission (1837–1907).
	52	53	Gesundheits-Commissionen (1901–1930).
		55	Gesundheits-Commissionen [Land] (1901–1932).
	1191	12766	Gesundheitsamt in Blechhammer [Blachownia](1940–1943).
		12784	Errichtung, Stellung, Bezirk und Amtssitz der Gesundheitsämter (1935–1940).
		12785	Errichtung, Stellung, Bezirk und Amtssitz der Gesundheitsämter (1933–1941).
		12786-7	Dienstliche Versammlungen (1937–1941).
		12789	Unterbringung von Staatliche Gesundheitsämtern (1937–1942).
		12790	Gesundheitsamt Cosel [Koźle](1913–1939).
		12791	Gesundheitsamt Falkenberg [Niemodlin](1937–1943).
		12792	Gesundheitsamt Gross Strehlitz [Strzelce Opolskie] (1901–1943).
12793		Gesundheitsamt Grottkau [Grodków](1909–1940).	
12794	Gesundheitsamt Guttentag [Dobrodzień] (1915–1940).		
12796	Gesundheitsamt Kreuzburg [Kluczbork](1910–1935).		
12797	Gesundheitsamt Leobschütz [Głubczyce] (1911–1939).		

12798	Gesundheitsamt Leobschütz [Głubczyce](1937–1940).
12799	Gesundheitsamt Leobschütz [Głubczyce] (1940–1942).
12800	Gesundheitsamt Neisse [Nysa](1911–1940).
12801	Gesundheitsamt Neustadt [Prudnik](1936–1940).
12802	Gesundheitsamt Oppeln [Opole] (1912–1940).
12803	Gesundheitsamt Neustadt [Prudnik](1939–1942).
12804-5	Gesundheitsamt Ratibor [Racibórz] (1935–1943).
12806	Gesundheitsamt Rosenberg [Olesno](1896–1940).
12807	Gesundheitsamt Rosenberg [Olesno](1939–1940).
12808	Dienstordnung, Dienstverkehr der Gesundheitsämter mit anderen Behörden, Gerichten (1935–1943).

• zarządzenia dotyczące przestrzegania zasad higieny i prowadzenia działalności profilaktycznej, celem przeciwdziałania zagrożeniom epidemiologicznym (85 j.a.), w tym dotyczących obowiązkowych szczepień (48 j.a.).

Archiwum	Nr zespołu	Sygnatura akt	Nazwa jednostki
APKat	117	2164	Wohnungshygiene (1944).
	645	3221	Sanitäts-Wesen. (1892–1921).
	1390	42	Ansteckende Krankheiten (1914–1917).
	1473	55	Sprawy sanitarne Gminy (1927–1953).
	1676	1498	Lustracje sanitarne (1878–1933).
APB	3	213	Sprawy sanitarne i opieki społecznej (1869–1870).
		215	Sprawy sanitarne i opieki społecznej (1870–1871).
		284	Sprawy sanitarne ogólne, cementarne, groby żołnierskie, szpitale wojskowe na Śląsku, służba sanitarna i lekarska w powiecie (1916).
	8	373	Sprawy higieny sanitarnej miasta (1927–1939).
		381	Sprawy sanitarne (1930–1939).
		383	Sprawy sanitarne miasta Bielska (1925–1939).
		384	Sprawy sanitarno-epidemiologiczne (1926–1939).
		397-99	Sprawy kontroli zdrowotnej i sanitarnej ludności (1918–1939).
		414	Statystyka sanitarna i zgonów w Bielsku (1899–1923).
		632	Normatywy w sprawach administracyjno-gospodarczych, społecznych, zdrowotnych i sanitarnych (1914).
641	Normatywy w sprawach gospodarczych, społecznych, kulturalnych i zdrowotnych (1910–1916).		
772	Statut miejskiego Rady do spraw zdrowia i higieny sanitarnej (1914–1917).		
APC	8	135-43	Zarządzenia i korespondencja w sprawach sanitarnych i weterynaryjnych (1871–1917).

	14	263	Sprawy sanitarne. Korespondencja i zarządzenia (1862–1870).
	76	318	Sprawy chorobowo-lecznicze (1853–1899).
	155	125	Zarządzenia w sprawie zwalczania chorób zakaźnych i w sprawie praktyk leczniczych osób nie będących lekarzami (1940–1944).
	245	43	Verordnungen über die Massregeln bei anstehenden Krankheiten der Menschen (1770–1921).
APG	35	312	Korespondencja i zarządzenia władz dotyczące epidemii (1901–1921).
APOp	16	2076	Polizeiliche Aufsicht über die Syphilis und Anderen ansteckenden Krankheiten leidenden Personen und deren Heilung (1823–1905).
	17	702	Lokale Anordnungen gegen ansteckende Krankheiten, Untersuchung und Bestrafung des Sanitätspolizeilichen Contraventionen (1867–1900).
	1191	13571	Przepisy dotyczące zwalczania chorób zakaźnych (1939–1941).
		13643	Zarządzenia o przeprowadzaniu dezynfekcji (1934–1944).
			<i>zarządzenia odnośnie obowiązkowych szczepień</i>
APKat	1	737	Impf-Wessen (1868–1921).
	1361	994	Impfsachen (1895–1921).
	1377	411	Impfwesen (1894–1904).
		412	Impflisten (1890–1920).
	1427	1861	Schutzpocken-Impfung (1865–1921).
		1862	Impfung (1915–1919).
		1863	Impfung (1919–1921).
	1676	1530	Szczepienia ochronne (1913–1937).
APB	3	275	Not-Impfung. Durchführung (1914).
		281	Szczepienia ochronne (1915).
APG	1	6338	Regulamin podług którego zwierzchności miejscowe, lekarze i inne osoby względem szczepienia ospy ochraniającej sobie postępować mają (31.X.1803).
	44	189	Impfwesen. (1899–1930).
		191	Impfwesen. (1900–1924).
APP	1	2144	Schutzpockenimpfung (1919–1922).
	26	1642	Impfwesen.
		1643–45	Die Impfung der Schutz-Blättern (1810–1876).
	55	790	Impfwesen (1942).
	295	253	Schutzpockenimpfung (1892–1921).
		254	Schutzpockenimpfung (1904–1921).
APR	78	1643	Schutzpockenimpfung (1818–1922).
		1644	Schutzpockenimpfung (1815–1920).
	81	549	Sanitätspolizeiliche Angelegenheiten. Schutzpockenimpfung (1883–1920).

		550	Schutzpockenimpfung. Listen und Übersichten (1906–1921).
		551	Schutzpockenimpfung. Listen und Übersichten (1917–1922).
		556	Impfungen (1912–1921).
		557	Typhus und Cholera Impfungen (1915–1916).
APOp	2	1395	Impfwesen, Bd. II (1910–1930).
		1396	Impfwesen, Bd. 17 (1916–1921).
	11	1196	Pockenschutzimpfungen: Ergangene hohe Verordnungen (1803–1928).
		1210	Einführung der Schutzpockenimpfung (1854–1906).
	16	2091	Impfwesen (1818–1886).
		2092	Impfwesen (1874–1934).
	17	688	Impfwesen (1867–1890).
	547	267	Schutzpockenimpfung (1803–1915).
	1151	115	Impfwesen (1910–1914).
	1513	907	Impfwesen (1803–1918).
	1191	13572	Zarządzenia dotyczące szczepień (1942).
		13633	Impfwesen im Kreis Kattowitz [Katowice] (1901–1918).
		13634	Impfwesen im Kreis Königshütte [Królewska Huta] (1898–1917).
		13635	Impfwesen im Kreis Pless [Pszczyna] (1902–1917).
		13636	Impfwesen im Kreis Rybnik [Rybnik] (1901–1917).
		13637	Impfwesen im Kreis Tarnowitz [Tarnowskie Góry] (1901–1919).
		13639–40	Szczepienia przeciw chorobom zakaźnym (1929–1944).
		13642	Impfärzte (1928–1940).
	1240	1316	Die Schutzpocken-Impfungen, Impfbezirke, Impfärzte (1770–1933).

2. Funkcjonowanie instytucji opieki medycznej na Górnym Śląsku w okresie wojen (wyodrębniono 272 j.a.):

- funkcjonowanie szpitali, aprowizacja budynków użyteczności publicznej na cele doraźnych placówek medycznych i punktów sanitarnych w okresie wojen, zaopatrywanie instytucji opieki medycznej w żywność, środki farmakologiczne i sprzęt medyczny (237 j.a.). Zachowana dokumentacja dotyczy 70 placówek opieki medycznej, w tym:

- 49 szpitali: Szpital Miejski w Baborowie, Powiatowy Szpital Miejski w Białej, Szpital Miejski Cesarza Franciszka Józefa w Biel-

sku, Szpital Miejski w Bieruniu, Szpital Zakonu Bonifratrów w Katowicach-Bogucicach, Szpital w Boronowie, Szpital Miejski w Branicach, Szpital św. Ducha w Bytomiu, Szpital Powiatowy w Cieszynie, Szpital św. Elżbiety w Cieszynie, Szpital Miejski w Gliwicach, Szpital Miejski w Głubczycach, Szpital Miejski w Głuchołazach, Szpital Miejski w Grodkowie, Szpital Rudolfa w Kamieńcu, Szpital Miejski w Katowicach, Lazaret Spółki Brackiej w Katowicach, Szpital Miejski w Kędzierzynie, Szpital Miejski w Kietrzu, Lazaret Spółki Brackiej w Knurowie, Szpital Braci Maltańskich w Korfantowie, Szpital Miejski w Krapkowicach, Szpital św. Jadwigi w Królewskiej Hucie, Szpital Powiatowy w Kupie, Szpital Miejski w Leśnicy, Szpital św. Krzyża w Lublińcu, Szpital Kertnera w Makowicach, Szpital św. Józefa Sióstr Boromeuszek w Mikołowie, Lazaret Spółki Brackiej w Mikołowie, Szpital św. Józefa w Mysłowicach, Szpital Joannitów w Niemodlinie, Szpital św. Jadwigi w Niemodlinie, Szpital Miejski w Nikiszowcu, Szpital św. Wojciecha w Opolu, Szpital Spółki Brackiej w Orzeszu, Szpital Sióstr Boromeuszek w Otmuchowie, Szpital Miejski w Paczkowie, Szpital Zakonu Joannitów w Pszczynie, Szpital Miejski w Pszczynie, Szpital Zamkowy w Pszczynie, Lazaret Spółki Brackiej w Rybniku, Lazaret Spółki Brackiej w Rydułtowach, Szpital w Skoczowie, Szpital Miejski w Strzelcach Opolskich, Szpital Miejski w Tułowicach, Szpital w Wodzisławiu Śląskim, Szpital w Woźnikach, Szpital Cesarzowej Augusty Viktorii w Zabrze, Szpital Miejski w Żorach;

– 2 zakłady leczniczo-wychowawcze: Zakład Leczniczo-Wychowawczy dla Niewidomych w Gliwicach, Zakład Leczniczo-Wychowawczy w Istebnej;

– 1 instytut specjalistyczny, tj. Instytut Chorób Płuc w Wodzisławiu Śląskim;

– 6 zakładów leczniczo-pielęgnacyjnych: Zakład Leczniczy „Bethesda” w Goczałkowicach, Zakład Leczniczy w Jaworznie, Zakład Leczniczo-Pielęgnacyjny w Lublińcu, Zakład Leczniczo-Pielęgnacyjny w Rochowie, Prowincjalny Zakład Leczniczo-Pielęgnacyjny Juliusza w Rybniku, Zakład Leczniczo-Pielęgnacyjny w Toszku;

– 2 kliniki specjalistyczne: Klinika Chorób Skóry w Gliwicach, Klinika Okulistyczna w Gliwicach.

Archiwum	Nr zespołu	Sygnatura akt	Nazwa jednostki
APKat	1	445	Errichtung eines durch Barmherzige Brüder zu verwaltenden Krankenhauses zu Bogutschätz-Orden vom hl. Johannes de Deo. (1871–1914).
		512	Das St. Josef Hospital in Myslowitz [Mysłowice] (1904–1920).
		742	Errichtung von Krankenhäusern (1877–1916).
	82	421	Die Anlage einer Quarantaine in Myslowitz [Mysłowice] (1862–1885).
	118	181	Heil- und Unterrichtsanstalt Istebna [Istebna] (1941–1942).
		212	Landes Heil- und Pflegeanstalt Loben [Lublinitz, Lubliniec] (1944).
		223	Pflegeanstalt Rybnik [Rybnik] (1944).
		224	Schles. Provinzial Heil- und Pflegeanstalt Rybnik [Rybnik] (1941–1942).
		225	Pens. Heil- und Pflegeanstalt Rybnik [Rybnik] (1939–1942).
		229	Landes Medizinaluntersuchungsamt und pathologisches Institut Teschen [Cieszyn] (1943–1944).
		232	Bericht über die Rentabilität und Wirtschaftlichkeit des Landeskrankenhauses in Teschen O/S [Cieszyn] (1943).
		240	Heil- und Pflegeanstalt Tost. Feuerversicherung [Feststellung des Inventars](1942–1944).
		280	Kaltner'sche Krankenhaus in Breitenfeld [Mogwotz, Makowice] Krs. Grottkau [Grodków] (1944).
		450	Landes Heilstätte Istebna [Istebna] (1942–1943).
		459	Landes Heil- und Pflegeanstalt und Landes Krankenhaus in Loben [Lublinitz, Lubliniec] (1942–1944).
		473	Landes Heil- und Pflegeanstalt Rybnik [Rybnik] (1942–1944).
		478	Landes Krankenhaus Teschen [Cieszyn] (1942–1944).
		803	Krankenhaus Teschen West [Cieszyn] (1940–1942).
		1228	St. Elisabeth Spital in Teschen [Cieszyn] (1943–1944).
		1237	Josefskrankenhaus der Borromäerinnen in Nikolai [Mikołów] (1943–1944).
		1463	Kreiskrankenhaus Rybnik [Rybnik] (1941).
	119	1465	Umbau des Julius-Krankenhauses in Rybnik [Rybnik] (1941).
		1466	Kreiskrankenhaus Loslau. Kostenüberschlag (1941).
		1468	Städtisches Krankenhaus Sohrau [Żory](1941–1942).
		6381	Einrichtung von Hilfskrankenhäusern (1940–1945).
	346	2288	Krankenhaus Nickischschacht [Nikiszowiec] (1939–1941).
	645	2708	Die Verwaltung des städtischen Hospitals, Vol. I (1843–1892).
		3581	Das Hospital St. Spiritum (1847–1943).

	649	118	Verwaltung des Kreiskrankenhauses (1916–1922).
	661	233	Dienstanweisungen für Krankenanstalten (1896–1925).
	1361	449	Angelegenheiten des Hospitals zu Woischnik [Woźniki] (1841–1885).
		450	Das Hospital zu Borronow [Boronów] (1857–1898).
		1005	Die Verwaltung des Kreislazarets (1846–1896).
		1006	Aufnahme der Sanitätsanstalten (1828–1921).
	1375	386	Städtisches Krankenhaus (1938–1940).
	1377	400	Niederlassung der Aerzte und sonstige Sanitäts-Anstalten (1886–1918).
	1427	1876	Krankenanstalten (1877–1921).
		1877	Krankenanstalten (1913–1921).
	1676	641	Vermögensverwaltung des Hospitals „Zum Heiligen Kreuz“ (1913–1935).
		643	Revisionen des Hopitals „Zum Heiligen Kreuz“ (1911–1938).
		650	Aufnahme in das hiesige Hospital (1823–1882).
		652	Aufnahme ins städtische Hospital (1912–1939).
		888	Diakonissenstation für Krankenpflege (1913–1925).
		1523	Zakłady lecznicze i humanitarne (1900–1926).
	2642	479	Lasten vom Lazarett Kattowitz [Katowice] (1910–1922, 1923–1939).
APB	3	274	Skotschau [Skoczów] – Krankenhaus, Krankenbewegung (1914).
		287	Zakład Leczniczy w Jaworzu (1862–1872).
		317	Sprawy lecznictwa szpitalnego i personelu służby zdrowia (1923–1939).
	8	413	Statystyka, administracja i sprawy finansowe Szpitala Miejskiego w Bielsku (1893–1919).
		416	Koszta lecznictwa, sprawy finansowe w Szpitalu im. Franciszka Józefa w Bielsku (1917–1919).
		674	Zestawienie kosztów utrzymania w szpitalach Bielska i Śląska Cieszyńskiego (1909–1917)
		727A	Zakład dobroczynny w Baden. Korespondencja w sprawach kosztów leczenia i utrzymania ludności ubogiej (1909–1916).
		733	Organizacja transportu sanitarnego i pogotowia ratunkowego w Bielsku (1917).
		1198	Szpital Miejski w Bielsku. Sprawy remontowo-budowlane szpitala, finanse. Koszta leczenia ludności cywilnej i żołnierzy (1908–1916).
		1335	Szpital im. Cesarza Franciszka Józefa w Bielsku. Korespondencja i informacje w sprawach organizacyjnych, administracyjnych, płatniczych i leczniczych (1909–1918).
		1347	Szpital Miejski im. Cesarza Franciszka Józefa w Bielsku.

			Korespondencja i informacje w sprawach organizacyjnych, administracyjnych, płatniczych i leczniczych (1899–1918).	
APC	13	1061	Akta dotyczące szpitala przy kościele św. Jerzego (1711–1850).	
	14	253	Fundacja szpitalna Habla (1870–1917).	
		254	Księga przychodów i rozchodów fundacji Habla (1880–1918).	
APG	1	657	Spitals Aufnahms Protokoll (1900–1927).	
		3243	Klinik für Hautkrankheiten, Vol.1 (1908–1920).	
		3255	Vergebung der Arzneilieferung in dem städt. Krankenhäusern (1899–1930).	
		3267	Versicherung des städtischen Krankenhauses (1885–1923).	
		3272	Elocierung der Hospitalkapitalien (1766–1905).	
		3273	Verwaltung des Vermögens der Hospitalkirche St. Trinitatem zu Gleiwitz [Gliwice] (1814–1922).	
		3275	Aufnahme der Hospitaliten zur Verpflegung aus der Hospital-Casse und die fälligen Listen (1764–1838).	
		3295	Revisionsprotokolle über die Hospitalkassen-Rechnungen der Stadt Gleiwitz [Gliwice] für die Jahre 1804–1822 in 18. Jahrgängen bestehend (1804–1822).	
		28	187	Rudolf-Spital in Kamienitz (1902–1918).
		32	581	Unterhaltung der Augenklinik zu Gleiwitz [Gliwice], Bd. IV (1912–1925).
APP	1	34	5	Bezahlte Krankenhaus-Kosten (1939–1941).
		35	318	Auguste Victoria Krankenhaus (1911–1920).
		71	233	Krankenhausbaracke (1905–1926).
			361	Krankenhausangelegenheiten (1879–1925).
			903	Das Städtische Hospital zu Pless [Pszczyna] (1862–1896).
			2105	Das Kreis-Lazareth, dessen Einrichtung und Verwaltung, Leitung der Rechnungen (1863–1901).
			2106	Kreiskranken-Anstalten (1909–1920).
			2107	Kreiskranken-Anstalten (1911–1921).
			2121	Blinden- Heil- und Unterrichts-Anstalten, Aufnahme in die Klinik zu Gleiwitz [Gliwice] (1897–1919).
		26	700	Die Einrichtung und Verwaltung des Hospital-Wesens überhaupt, sowie allgemeine Angelegenheiten des städtischen Hospitals zu Pless [Pszczyna] (1775–1923).
	701-03	Dem Hospital gemachten Foundationen, Ausleihung und Kündigung der Capitalien (1775–1921).		
	704	Nachlass verstorbener Hospitaliten und dessen Verwertung zu Gunsten des Hospitals (1815–1903).		
	714	Verleihung des Hospitalportionen (1864–1923).		
	788	Das Johanniter Krankenhaus. Abkommen über Aufnahme von Kranken und Leichen (1867–1923).		
	908	Krankenstift der barmherzigen Schwestern des Hl. Carl Borromäus (1888–1917).		

- 53 VIII-878-86 Manual der Balthasar von Promnitz'schen Hospital-Stiftungsmasse (1915–1923, 1925–1927).
 VIII-928-35 Zakład leczniczy „Bethesda” w Goczałkowicach (1878–1932).
 VIII-937 Stiftungen, Stipendien, Erbschaften an das Spital; veranlaßt durch das Testament des Bischofs Balthasar von Promnitz in Breslau (1556–1803).
 VIII-949 Die Verwaltung des Schlosshospitals (1887–1908).
 VIII-950 Die Verwaltung des Schlosshospitals (1904–1934).
 VIII-1200 Akta der Fürstl. Rent.-Kammer zu Pless betr. das Hospital zu Berun [Bieruń] (1840–1934).
 VIII-1279-93 Akta dotyczące Joannitów i ich Szpitala w Pszczynie (1865–1934).
 VIII-1296 Akten der Fürstlichen General-Direktion zu Schädilitz bei Pless betreffend das Krankenhaus in Emmanuelssegen [Murcki] (1918–1934).
 VIII-1298 Lazarettverwaltung Gleiwitz [Gliwice] (1917–1919).
 VIII-1300 Akten der Fürstlichen General-Direktion zu Schädilitz bei Pless [Pszczyna] betr. Lazarett Nicolai [Mikołów] (1873–1933).
 VIII-1301 Akten der Fürstlichen Central Verwaltung zu Pless [Pszczyna] betreffend Abonnement auf ein Freibett im Krankenhaus zu Tichau [Tychy] (1897–1925).
- 56 778 Hospital-Manual der Stadt Nicolai pro 1870 [Mikołów].
 779-86 Manual der Hospital-Kasse für 1914–1915, 1917–1922.
 792-97 Manual der Krankenhauskasse für 1913, 1915, 1917–1919.
 1143 Krankenhaus (1899–1927).
 1173 Das Hospital Verwaltung desselben und Aufnahme in dasselbe (1862–1938).
 1645 Sechenhaus (1911–1914).
 1945 Aufstellung einer Kranken-Isolierbaracke (1942).
 1946 Aufstellung einer Kranken-Isolierbaracke (1942–1944).
- 295 289 Hilfeleistungen in Notfällen (1901–1915).
 291 Unfallstationen etc. (1912–1915).
 292 Bau- und Einrichtung von Kranken etc. Anstalten, Besichtigungen (1892–1921).
 293 Bau des Krankenhauses Pless [Pszczyna] (1911–1915).
 294 Johanniterlazarett Pless [Pszczyna] (1910–1920).
 295 Krankenhaus Emanuelssegen [Murcki] (1910–1921).
 296 Knappschaftslazarett Nicolai [Mikołów] (1909–1922).
 297 Städtisches Krankenhaus Nicolai [Mikołów] (1913–1920).
 298 Knappschaftslazarett Orzesze (1907–1921).
 299 Krankenhaus Tichau [Tychy] (1902–1922).
 303 Sichenhaus Panewnik [Panewniki] (1913–1921).

APR	16	430	Die Errichtung eines für Kranken Hülfe Instituts in Rauden [Rudy] und die Anstellung eines Arztes bei demselben (1850-1893).	
		519	Verhältnisse des Hospitals ad Sanctum Nicolaum zu Ratibor [Racibórz] (1854-1915).	
	78	1607	Krankenanstalten und Krankenpfleger (1908-1921).	
		1610	Die Errichtung eines Kreis-Lazarettus in der Stadt Rybnik [Rybnik] (1869-1885).	
		1612	Krankenanstalten und Krankenpfleger (1904-1922).	
	80	1613	Die Lungenheilstätte in Loslau [Wodzisław Śląski] (1898-1919).	
			1619	Gründung einer Kranken Anstalt in Loslau [Wodzisław Śląski] (1864-1922).
		1632	Sanitäts-Anstalten (1823-1911).	
			47	Einfassung der Erkaltungsheime, Krankenhäuser usw. im Kreise Rybnik [Rybnik] (1942-1944).
		81	88	Historia szpitali w Rybniku i Wodzisławiu (1940).
			446	Dispensiranstalt des Julius Krankenhauses. [Rybnik] (1905-1920).
				577
			578	Städtisches Krankenhaus Sohrau [Żory] (1906-1916).
			579	Krankenpflegepersonal (1905-1921).
			580	Lungenheilstätte Loslau [Wodzisław Śląski] (1906-1921).
581	Knappschaftslazarett Rydułtau [Rydułtowy] (1906-1915).			
582	Knappschaftslazarett Rybnik [Rybnik] (1907-1915).			
583	Krankenpflegeanstalt Sohrau [Żory] (1910-1921).			
APOp	2	621	Knappschaftslazarett Knurów [Knurów] (1912-1917).	
		870	Hospitalwesen zu Halbendorf [Opole Półwieś], Vol. I (1840-1872).	
	5	871	Hospitalwesen zu Krappitz [Krapkowice], Vol. I (1804-1884).	
		872	Hospitalwesen zu Proskau [Prószków], Vol. I (1828-1921).	
		889	Ankauf des Laskeschen Hauses zu Kupp [Kup] und Einrichtung desselben zu einer Kreis-Krankenhaus-Anstalt, Vol. I (1852-1906).	
		890	Aufnahme der Kranken in die Kreiskranken-Anstalten zu Kupp [Kup], Vol. I (1868-1924).	
		480	Errichtung von Kreiskranken-Anstalten in specie der zu Kupp [Kup] (1825-1915).	
		481	Anstellung des Arztes und des Krankenwärters beim Kreiskrankenhaus in Kupp [Kup] (1882-1924).	
		482	Krankenhaus Kupp [Kup] (1883-1884).	

	486	St. Adalbert Hospital (1913–1930).
11	866	Errichtung einer Krankenanstalt (1854–1886).
16	1075	Auswärtigen Kranken-, Waisen- und Erziehungs-Anstalten, Unterbringung hiesiger Personen in denselben und Beiträge für solche Anstalten (1908–1915).
	1078	<i>Bauliche Angelegenheiten der Kranken-Anstalt. Revisionen derselben pp. (1835–1884).</i>
	1358	Verwaltung der Hospitalanstalt, besetzung der Hospitaliten-Stellen (1818–1889).
	1359	Verwaltung der Hospitalanstalt, besetzung der Hospitaliten-Stellen (1889–1921).
17	345	Aufnahme der Hospitaliten ins Hospital (1841–1872).
22	2804	Szpital św. Wojciecha oraz zakład Sióstr Szkolnych de Notre Dame w Opolu– kontrakty kupna, wyciągi z ksiąg wieczystych, korespondencja (1846–1933).
	2839	Bau eines Stadtlazarets (1935–1941).
52	68	Krankenanstalten (1890–1933).
	69	Krankensbewegung, Neubauten, Konzessionierung von
	70	Krankenanstalten (1911–1934).
		Privatkrankenhaus St. Adalbert Oppeln [Opole] (1901–1935).
	77	Städtisches Krankenhaus Krappitz [Krapkowitz] (1901–1935).
152	525a	Akte des Dominii [Herrschaft] Schloss Falkenberg [Niemodlin] betreffend das herrschaftliche St. Hedwigs-Krankenhaus (1860–1877).
547	261	Krankeninstitute (1913–1931).
1191	6646	Register der Krankenanstalten (bez daty).
	6712	Angelegenheiten des Barmherzigen Brüder-Instituts zu Boguschütz [Bogucice] (1904–1920).
	6790	Rentmeister Kügler'sche Hospitalstiftung. [Tułowice], Vol. III (1867–1897).
	6791	Rentmeister Kügler'sche Hospitalstiftung. [Tułowice], Vol. IV (1898–1920).
	6793	Krankenanstalten im Kreise Falkenberg [Niemodlin] (1840–1925).
	6947	Krankenanstalten im Neisser Kreis [Nysa] (1821–1925).
	6949	Heil- und Pflegeanstalt Rochusbad [Rochów] in Weitenberg, Kreis Neisse [Nysa] (1909–1919).
	6969	Errichtung von Kreiskrankenanstalten im Kreis Neustadt [Prudnik] (1847–1932).
	7002	Helenstift in Carlsruhe [Pokój] in Oberschlesien. Vol. I. (1891–1935).
	7092	Das Helenenstift. Kreis Krankenhaus in Loslau [Wodzisław Śląski] (1911–1921).
	7115	Krankenanstalten im Kreise Tarnowitz [Tarnowskie Góry]

- (1879–1920).
- 7243 Das Hospital zum hl. Geist der Stadt Beuthen O/S [Bytom] (1877–1931).
- 7269 Johanniter Krankenhaus in Falkenberg O/S [Niemodlin] (1910–1931).
- 7270 Das alte Hospital in Falkenberg O/S [Niemodlin] (1832–1915).
- 7360 Die Kanonikus Ulbricht'sche Hospital-Stiftung in Katscher [Kietrz] (1898–1914).
- 7361 Die Kanonikus Ulbricht'sche Hospital-Stiftung in Katscher [Kietrz] (1914–1935).
- 7384 Städtisches Krankenhaus zu Kattowitz [Katowice]. Vol. II. (1897–1921).
- 7411 St. Hedwigskrankenhaus – Stadt Königshütte O/S [Królewska Huta] (1909–1918).
- 7420 Marienheim des Diakonissen-Mutterhauses Bethanien in Kreuzburg [Kluczbork] (1908–1933).
- 7430 Städtisches Krankenhaus in Leobschütz [Głubczyce], Vol. III (1896–1929).
- 7521 Krankenhaus der Borromäerinnen in Nicolai [Mikołów], T. I. (.1905–1916).
- 7569 St. Alexis Hospital in Oppeln [Opole], T. II (1913–1936).
- 7591 Städtisches Krankenhaus in Patschkau [Paczków], T. II (1898–1924).
- 7709 Städtisches Krankenhaus in Sohrau O/S [Żory] (1902–1920).
- 7713 Städtisches Krankenhaus in Gross Strehlitz [Strzelce Opolskie] (1867–1919).
- 7730 Hospitalwesen in Tarnowitz [Tarnowskie Góry] (1883–1916).
- 7768 Krankenhaus in Ziegenhals [Głuchołazy] (1901–1933).
- 7774 Kreiskrankenhaus in Zülz [Biała] (1868–1931).
- 13650 Wykaz szpitali na terenie powiatu bytomskiego (1941).
- 13657 Errichtung von Hilfskrankenhäusern Reg. Oppeln (1940–1941).
- 13660 Rozbudowa szpitali na terenie powiatu Koźle [Cosel] (1937–1944).
- 13661 Rozbudowa szpitali na terenie powiatu Niemodlin [Falkenberg] (1940).
- 13662 Konzessionserteilung für den Krankenhausbetrieb Schurgast [Skorogoszcz] und Friedland [Korfantów] (1940).
- 13663 Wykaz szpitali, ilość łóżek, zabezpieczenia przed nalotami w Rejencji Opolskiej (1943).
- 13664 Zabezpieczenia szpitali przed nalotami (1943–1944).
- 13665 Rozbudowa szpitala na terenie Heydebreck [Kędzierzyn], urzędzenia przeciwlotnicze (1939–1941).

		13670	Errichtung einer Seuchenbaracke im preussischen Herby (1912–1914).
		13671	Seuchenbaracke in Laurahütte [Wirek] (1912–1915).
		13672	Seuchenbaracke in Pless [Pszczyna] (1912–1915).
	1240	666	Errichtung einer Kreis Kanken-Anstalt (1843–1898).
		669	Das Krankenhaus zu Mogwitz [Makowice] (1861–1923).
		671	Das Krankenhaus der Borromäerinnen in Ottmachau [Otmuchów] (1903–1914).
	1241	375	Kreis Krankenhaus – Sachen (1874–1922).
		379	Bauten am Kreiskrankenhause [Erweiterung des Isolierhauses] (1912–1936).
	1510	96	Küglerische Hospital in Tillowitz [Tułowice], Bd. 4 (1879–1894).
		378	Krankenhaus Bauerwitz [Baborów] (1885–1935).
		387	Krankenhaus Branitz [Branice] (1898–1918).
	1513	60	Kreis-Krankenhaus (1918).
AAKat	IAL	2052	Rybnik. Parafia M.B. Bolesnej. Zakład Juliusza. (1864–1922).
		2053	Rybnik. Parafia M.B. Bolesnej. Zakład Juliusza. (1909–1922).
		2434	Wodzisław Śl. [Loslau]. Parafia Wniebowzięcia N.M.P. Revisions-Acta der Kirchen-Fundationen und Hospital-Rechnungen. (1804–1842).
	IAR	2437	Wodzisław Śląski [Loslau]. Parafia Wniebowzięcia N.M.P. Szpital (1793–1860).
		129	Seria: Kuria. Lazarett Kattowitz [Katowice] (1940–1942).

• funkcjonowanie lazaretów garnizonowych i wojennych (31 j.a.). Zachowana dokumentacja dotyczy placówek w 6 miejscowościach: Bytomiu (Lazaret Wojskowy i Szpital Garnizonowy), Bielsku (Szpital Wojskowy), Cieszynie (Szpital Wojskowy), Gliwicach (Lazaret Garnizonowy), Lublińcu (Lazaret Garnizonowy), Opolu (Lazaret Wojskowy) i Pszczynie (Oddział Wojskowy przy Szpitalu Joannitów).

Źródła okresu wojny dotyczące lecznictwa w zasobach archiwów górnośląskich

Archiwum	Nr zespołu	Sygnatura akt	Nazwa jednostki	
APKat	645	3052	Lazaret wojskowy w Bytomiu. Koszty utrzymania (1808).	
		3053	Lazaret wojskowy w Bytomiu oraz lecznica żołnierzy i inwalidów wojskowych (1810–1818).	
		3054	Spis akt wojskowych dotyczących zaopatrzenia zaprowiantowania oddziałów wojskowych i lazaretu.	
		3086	Die Einrichtung eines Militärlazareths (1868–1877).	
		3087	Das Garnison Lazareth (1881–1928).	
		3090	Die Unterbringung des Militär-Commandos zur Unterdrückung der Kinderpest (1879–1880).	
		3331	Die Vereinslazarethen untergebrachten Kranken und verwundeten des Krieges (1873–1875).	
		1676	275	Die Verwaltung des Garnison-Lazareths (1870–1880).
276	Das Kriegslazarett (1914).			
APB	187	1	Dziennik podawczy korespondencji i wystawionych aktów zgonu przez Komendanturę Szpitala Wojskowego w Bielsku (1915–1921).	
APC	8	134	Zarządzenia i korespondencja w sprawie pomieszczeń szpitalnych dla rannych żołnierzy (1866).	
		13	224	Bau des Militärs-Spitals.
		1161	Erweiterung des Militair-Spitals (1795–1812).	
		1176-80	Koszary-szpital wojskowy (1893–1914).	
76	326	Sprawy wojskowe (1866-1899).		
APG	1	6671-72	Die Einrichtung und Instandsetzung des Garnisonslazarets (1803–1825, 1810–1816).	
		6673	Die Militärlazaretsachen des Jahres (1817–1818).	
		6674	Die Verwaltung des hiesigen Königl. Garnisonlazarets (1818–1822).	
		6675	Die Verwaltung des hiesigen Königl. Garnisonlazarets (1850–1871).	
APP	26	2093	Geheim-Acten der Militär-Abteilung des Johanniter-Krankenhauses zu Pless O/S [Pszczyna] (1897–1913).	
		2106	Beiträge der Stadt Pless zu dem Breslauer Kriegslazareth auch Kontributions-und Tafelgelder (1807–1809).	
APOp	14	50	Nachweisungen der im hiesigen Malteser Krankenhause aufgenommen und gepflegten domizillosen Personen (1914–1916).	
		22	1248	Die Einsendung der Preussischen Militair Lazareth Rechnungen, Vol. I (1813–1820).
		1252	Die Einrichtung eines Militair Lazareths vom Jahre 1831 (1831–1835).	
	1273	Die Aufnahme und Pflege verwundeten und erkrankten Soldaten (1866–1876).		
	1191	7286	Malteser-Krankenhaus zu Friedland [Korfantów] (1892–1928).	

- funkcjonowanie punktów opieki sanitarnej na terenie obozów pracy na Górnym Śląsku w czasie II wojny światowej (4 j.a.).

Archiwum	Nr zespołu	Sygnatura akt	Nazwa jednostki
APKat	117	2166	Lager (1942–1944).
APOp	1191	13550	Warunki zdrowotne w obozach na terenie Niemiec (1942–1943).
		13551	Warunki zdrowotne w obozach na terenie Niemiec (1943).
		13553	Obozy dla ludności polskiej (1942–1944).

3. Zagrożenia epidemiologiczne i jednostki chorobowe na Górnym Śląsku w okresie wojen (wyodrębniono 233 j.a.):

- występowanie chorób zakaźnych (156 j.a.). Zachowana dokumentacja dotyczy 13 jednostek chorobowych:
  - **cholery** (okres wojny francusko-pruskiej i I wojny światowej, miejscowości: Bielsko, Gliwice, Głubczyce, Katowice, Krapkowice, Mikołów, Opole, Pszczyna, Tarnowskie Góry – 25 j.a.);
  - **czernonki** (okres I i II wojny światowej, miejscowości: Katowice, Opole, Pszczyna, Rybnik – 15 j.a.);
  - **duru plamistego** (okres I i II wojny światowej, Katowice i Racibórz – 6 j.a.);
  - **dyfterytu** (okres I i II wojny światowej, miejscowości: Opole, Pszczyna, Rybnik – 5 j.a.);
  - **gruźlicy** (okres I i II wojny światowej, miejscowości: Bielsko, Gliwice, Grodków, Katowice, Królewska Huta, Lubliniec, Nowa Wieś, Opole, Pszczyna, Racibórz, Rybnik – 30 j.a.);
  - **grypy** (okres wojny francusko-pruskiej, I wojny światowej, miejscowości: Opole, Pszczyna, Racibórz – 6 j.a.);
  - **koklusz** (okres I wojny światowej, miejscowości: Opole, Pszczyna – 1 j.a.);
  - **malarii** (okres I wojny światowej, miejscowości: Katowice, Opole, Pszczyna – 7 j.a.);
  - **odry i różyczki** (okres I wojny światowej, miejscowości: Opole, Pszczyna, Rybnik – 3 j.a.);
  - **ospy** (okres wojny francusko-pruskiej, I i II wojny światowej: Grodków, Katowice, Koźle, Królewska Huta, Opole, Pszczyna, Rybnik, Tarnowskie Góry – 13 j.a.);
  - **szkarlatyny** (okres I wojny światowej, miejscowości: Grodków, Opole, Rybnik – 5 j.a.);
  - **tyfusu** (okres wojny francusko-pruskiej, I i II wojny światowej,

miejsowości: Bielsko, Gliwice, Katowice, Królewska Huta, Opole, Pszczyna, Rybnik, Tarnowskie Góry – 27 j.a.);
 – **zapalenia opon mózgowych** (okres I i II wojny światowej, miejscowości: Grodków, Katowice, Królewska Huta, Opole, Pszczyna, Rybnik, Tarnowskie Góry – 13 j.a.).

Archiwum	Nr zespołu	Sygnatura akt	Nazwa jednostki	
			<i>cholera</i>	
APKat	1	738	Verfahren beim Ausbruch der Cholera (1866–1921).	
	1427	1864	Cholera. Verfahren beim Ausbruch derselben (1886–1921).	
		1866	Cholera. Verfahren beim Ausbruch derselben (1908–1915).	
APB	3	280	Infektionskrankheit – Cholera (1915).	
APG	44	198	Cholera (1912–1914).	
APP	1	2131	Cholera-Erkrankungen im Kreise, desfallsige Anzeigen und Übersichten, Massregeln zur Bedruckung und Verhütung der Verbreitung der Cholera.(1892–1899).	
		2133	Cholera, Pocken, Typhus (1909–1921).	
		2134	Cholera, Pocken, Typhus (1910–1922).	
		2135	Cholera (1914–1921).	
		26	1638	Die wegen Abwendung der Cholera und anderen epidemischen Krankheiten ergangener Bestimmungen (1771–1915).
		1639	Die Vorsichtsmaasregeln und das Verfahren beim Ausbruch der asiatischen Cholera-Morbus (1837–1899).	
		56	1622	Cholera (1886–1916).
		295	246	Berichte über Cholera (1914–1916).
	APR	78	1645	Cholera (1893–1921).
			1646	Der wiederholte Ausbruch der epidemischen Cholera (1867–1915).
APOp	81	507	Infektionskrankheiten. Cholera (1905–1921).	
	2	1394	Cholera. Bd. III (1905–1915).	
	16	2073	Die regen Abwendung der Cholera und anderer epidemischer Krankheiten ergangenen Bestimmungen (1831–1894).	
		2074	Massregeln zur Verhütung und Beseitigung der Cholera, des Typhu und der Pocken. Tuberkulose (1877–1936).	
		2075	Einrichtung einer Cholera-Kranken-Anstalt, Pflege, Contumaz und Entlassung der Cholera-Kranken (1831–1873).	
		52	99	Cholera (1904–1935).
		100	Cholera und Brechdurchfall [Stadt] (1906–1919).	
	101	Cholera und Brechdurchfal [Land] (1906–1923).		
	102	Cholera (1914–1933).		
	1802	353	Cholera (1894–1918).	

<i>czerwonka</i>			
APKat	117	2175	Übertragbare Ruhr (1942–1943).
APP	1	2141	Ruhr (1914–1921).
	295	222–24	Ruhr (1901–1923).
APR	81	523	Infectionskrankheiten. Ruhr (1904–1921).
		553	Ruhr (1905–1920).
APOp	52	121	Ruhr (1904–1932).
	1191	13595	Tagesmeldungen über den Stand der Ruhrerkrankungen in Kreis Cosel [Koźle] (1942).
		13597	Ruhrerkrankungen (1942).
		13598	Ruhr Kreis Kattowitz [Katowice] (1917).
		13599	Ruhr Kreis Kattowitz Land [Katowice] (1917).
		13600	Ruhr Kreis Königshütte Stadt [Królewska Huta; Chorzów] (1917–1921).
		13601	Ruhr Kreis Pless [Pszczyna] (1917–1921).
		13602	Ruhr Kreis Rybnik Rybnik (1917–1921).
<i>dur plamisty</i>			
APKat	117	2176	Flecktyphus (1941–1944).
	119	3219	Gesundheitspolizei [Bekämpfung des Fleckfibers] (1941–1943).
		3221	Untersuchung aus dem Generalgouvernement einreisender Zivilpersonen im Interesse der Fleckfieberbekämpfung (1942–1943).
APR	81	508	Fleckenfieber. Flecktyphus (1899–1920).
		509	Fleckenfieber. Flecktyphus (1917–1920).
	52	103	Fleckfieber (1918–1932).
<i>dyfteryt</i>			
APP	1	2138	Serumbehandlung bei Diphtherie (1894–1920).
	295	229	Diphtherie (1894–1921).
APR	81	515	Infectionskrankheiten. Diphtheria (1916–1921).
APOp	1191	13566	Zwalczanie dyfterytu (Diphtherie-Schutzimpfungen) (1942–1943).
		13568	Diphtherie- und Scharlachsutzimpfung (1943–1945).
<i>gruźlica</i>			
APKat	1	322	Bekämpfung der Tuberkulose (X 1908–VIII 1921).
	117	2173	Tuberkulose. Allgemein (1942–1944).
	118	4938	Tuberkulosehilfe (1943–1944).
	661	250	Bekämpfung der Lungentuberkulose (1908–1922).
	646	1490	Die Begründung von Heilanstalten für minderbegütete und unbemittelte Lungenkranke (1816–1926).

Źródła okresu wojny dotyczące leczenia w zasobach archiwów górnośląskich

	1676	1522	Leczenie chorób płucnych (1896–1926).
APB	8	370	Lecznictwo i opieka lekarska oraz walka z gruźlicą i ospą (1928–1939).
APG	1	3772	Bekämpfung der Lungentuberkulose und dergl. (1918–1933).
APP	1	2136	Tuberkulose (1908–1922).
		2137	Heilung der Tuberkulose (1909–1922).
	295	227	Tuberkulose (1894–1920).
		228	Tuberkulose (1906–1921).
APR	78	1648	Bekämpfung der Tuberkulose (1909–1921).
	81	532	Infectionskrankheiten. Tuberkulose (1906–1920).
		533	Infectionskrankheiten. Tuberkulose (1898–1920).
		534	Infectionskrankheiten. Lungen und Kehlkopftuberkulose (1906–1921).
APOp	16	1099	Verschiedenes dieses Titels. Kleinrentnerfürsorge Altersheim, Ortsausschuss zur Bekämpfung der Tuberkulose (1933–1940).
	52	155	Tuberkulose [Stadt] (1914–1932).
		157	Lungentuberkulosefürsorge Königlich Neudorf [Nowa Wieś Królewska](1912–1927).
	668	186	Tuberkulosefürsorge (1935–1939).
		187	Tuberkulosefürsorge (1938–1939).
		188	Kostenübernahme Tuberkulose. Bd. II (1940–1941).
	1191	13622	Tuberkulose. Vol. II (1913–1937).
		13626	Tuberkulosebekämpfung (1932–1943).
		13627	Tuberkulosebekämpfung (1933–1943).
		13628	Tuberkulosebekämpfung (1944).
		13629	Zwalczanie gruźlicy (1928–1941).
		13630	Akta dot. zwalczania gruźlicy wśród żołnierzy (1943–1944).
		13631	Oberschlesischer Provinzialverein zur Bekämpfung der Tuberkulose (1925–1939).
	1244	6	Choroby zakaźne – gruźlica (1902–1934).
			<i>grypa</i>
APOp	1	2143	Grippe-Erkrankungen (1818–1921).
	295	249	Grippe-Influenza (1918–1921).
	52	135	Influenza (Grippe) (1918–1933).
		136	Grippe (1908–1933).
	1191	13588	Epidemia grypy (1889–1933).
APR	81	536	Influenza (1890–1921).
			<i>koklusz</i>
APOp	52	137	Keuchhusten (1907–1930).

<i>malaria</i>			
APKat	119	3220	Seuchenpolizeiliche Behandlung der Malaria (1941–1944).
APP	1	2140	Malaria-Bekämpfung (1914–1921).
	53	VIII-1347	Akten der Fürstlichen General-Direktion zu Schädligt bei Pless betr.Malaria Bekämpfung (1916–1922).
APR	81	531	Malaria (1916–1917).
		535	Wechselfieber. Malaria (1903–1920).
APOp	52	139	Malaria (1917–1924).
	1191	13567	Epidemia febry (1915–1940).
<i>odra i różyczka</i>			
APP	1	2142	Masern, Keuchhusten (1915–1922).
APR	81	537	Masern (1916–1922).
APOp	52	140	Masern und Rötheln [Stadt] (1909–1930).
<i>ospa</i>			
APKat	117	2178	Pocken (1942–1943).
	1427	1869	Pockenepidemie (1907–1915).
APP	295	220	Pocken (1891–1920).
APR	81	506	Infektionskrankheiten. Pocken (1905–1922).
APOp	52	105	Pocken (1904–1928).
		106	Pocken. [Stadt] (1911–1923).
		107	Pocken [Land] (1907–1928).
	1191	13589	Pocken in Kattowitz Stadt [Katowice] (1912–1922).
		13591	Pocken in Königshütte Stadt [Królewska Huta] (1912–1922).
		13592	Pocken in Kreis Pless [Pszczyna] (1912–1922).
		13593	Pocken in Kreis Rybnik [Rybnik] (1916–1921).
		13594	Pocken in Kreis Tarnowitz [Tarnowskie Góry] (1914–1921).
	1240	1314	Pocken (1907–1914).
<i>szkarlatyna</i>			
APR	81	525	Infektionskrankheiten. Scharlach (1902–1918).
		526	Infektionskrankheiten. Scharlach (1906–1921).
APOp	1191	13610	Epidemia szkarlatyny (1915–1916);
		13611	Epidemia szkarlatyny (1916–1927).
	1240	1307	Scharlach (1913–1936).
<i>tyfus</i>			
APKat	117	2174	Typhus (1943–1944).
APB	3	279	Infektionskrankheit – Typhus (1915).
APG	44	196	Typhus (1901–1935).
APP	1	2130	Typhuserkrankungen (1901–1915).
	56	1620	Acta Specialia der Polizeiverwaltung zu Nicolai betreffend Typhus Erkrankungen (1877–1920).

		2022	Choroby zakaźne w obozach pracy. Tyfus (1942).
	295	236	Unterleibstypus (1901–1920).
		237	Typhus (1908–1914).
APR	16	375	Die Unterstützung der Armen und Typhus Kranken bei der Polnischen Verwaltung Adamowitz [Adamowice] pro 1861. und ansteckende Krankheiten (1861-1873).
		376	Die Unterstützung der Armen und Typhus Kranken bei der Polnischen Verwaltung Kempa [Kępa] pro 1861. und ansteckende Krankheiten (1861-1873).
		377	Die Unterstützung der Armen und Typhus Kranken bei der Polnischen Verwaltung Zawada Herzoglich pro 1861. und ansteckende Krankheiten (1861-1873).
	81	527	Infectionskrankheiten. Thyphus (1903–1920).
		528	Infectionskrankheiten. Darmthyphus (1915–1921).
		547	Typhus. Genickstarre und andere Krankheiten. Mitteilungen der hygienischen Station Beuthen [Bytom] (1906–1921).
APOp	52	128	Typhus (1899–1931).
	1191	13574	Zwalczenie tyfusu (1941–1942).
		13575	Zwalczenie tyfusu (1942).
		13604	Typhus im Stadtkreis Kattowitz [Katowice] (1903–1921).
		13605	Typhus im Kreis Kattowitz Land [Katowice] (1911–1922).
		13606	Typhus in der Stadt Königshütte [Królewska Huta] (1901–1922).
		13607	Typhus Kreis Pless [Pszczyna] (1912–1921).
		13608	Typhus Kreis Rybnik [Rybnik] (1912–1921).
		13609	Typhus Kreis Tarnowitz [Tarnowskie Góry] (1910–1922).
		13617	Akta dotyczące zachorowań na tyfus (1919–1940).
		13618	Spisy osób, które zachorowały na tyfus w Blechhammer [Blachownia Śląska]. (1943).
		13619-20	Zachorowania na tyfus jeńców wojennych, zarządzenia (1939–1940).
			<i>zapalenie opon mózgowych</i>
APP	1	2139	Erkrankungen an Genickstarre (1906–1922).
	295	232	Genickstarre (1896–1921).
APOp	2	1387	Genickstarre, Bd. I (1904–1922).
	52	108	Epidemische Genickstarre (1896–1925).
		109	Epidemische Genickstarre [Stadt] (1906–1932).
	1191	13582	Genickstarre–Kattowitz Stadt [Katowice](1913–1916).
		13583	Genickstarreberichte–Kattowitz Land [Katowice](1910–1917).
		13584	Genickstarre Erkrankungen im Stadtkreis Königshütte [Królewska Huta] (1905–1918).

	13585	Genickstarre im Kreise Pless [Pszczyna] (1910–1921).
	13586	Genickstarre im Kreise Rybnik [Rybnik] (1912–1917).
	13587	Genickstarre im Kreise Tarnowitz [Tarnowskie Góry] (1910–1922).
1240	13624	Wykaz zachorowań na zapalenie opon mózgowych (1927–1944).
	1306	Genickstarre (1905–1935).

• inne przyczyny chorób i śmiertelności (20 j.a.). Zachowana dokumentacja dotyczy m.in. **chorób wenerycznych** (okres wojny francusko-pruskiej, I i II wojny światowej, miejscowości: Gliwice, Katowice, Opole, Pszczyna, Rybnik – łącznie 12 j.a.), **chorób psychicznych, epilepsji, kalectwa fizycznego** (okres I i II wojny światowej – łącznie 6 j.a.), **nowotworów** (okres I wojna światowa, miejscowości: Opole, Pszczyna, Rybnik – 2 j.a.).

Archiwum	Nr zespołu	Sygnatura akt	Nazwa jednostki
			<i>choroby psychiczne, epilepsja, kalectwo fizyczne</i>
APKat	646	262	Geistesranke, Blinde, Taubstumme, Krüppel usw. (1903–1922).
		526	Unterbringung von Geisteskranken in Heilanstalten (1911–1922).
		527	Unterbringung von Idioten, Geisteskranken, Epileptischer, Krüppeln usw. (1898–1919).
		528	Hilfsverein für Geistesranke (1913–1917).
APB	3	277	Umysłowo chorzy (1915).
APOp	1191	13621	Zachorowania na zarazę węglikową (1933–1942).
			<i>choroby weneryczne</i>
APKat	117	2179	Geschlechtskrankheiten (1942–1943).
APG	1	3771	Bekämpfung der Geschlechtskrankheiten. Vol. I (1916–1927).
	28	190	Bekämpfung der Geschlechtskrankheiten (1916–1926).
APP	1	883	Die Kur- und Heilung der mit Syphilis und anderen ekelhaften Krankheiten behafteten Personen mit Bestrafung der absichtlichen Anstecker (1808–1922).
	295	230	Geschlechtskrankheiten (1894–1920).
		231	Geschlechtskrankheiten (1912–1919).
APR	81	538	Infektionskrankheiten. Geschlechtskrankheiten (1903–1922).
		539	Infektionskrankheiten. Geschlechtskrankheiten (1906–1920).
APOp	2	1547	Bekämpfung der Geschlechtskrankheiten, Bd. I (1917–1933).
	22	2769	Die Ermittlung der von syphilitischen und anderen ansteckenden Krankheiten befallenen Individuen, so wie Untersuchung und Heilung derselben de Anno 1834 (1834–1873).

	1191	13625	Geschlechtskrankheiten (1933–1945).
		13632	Geschlechtskrankheiten (1926–1943).
			<i>nowożyty</i>
APP	295	239	Krebs (1904–1921).
APOp	2	893	Bekämpfung des Lupus und des Krebses, Bd. I (1909–1922).

- opracowania statystyczne dla poszczególnych miejscowości, powiatów i prowincji dotyczące epidemii i występowania jednostek chorobowych na Górnym Śląsku (57 j.a.).

Archiwum	Nr zespołu	Sygnatura akt	Nazwa jednostki		
APKat	117	2172	Verhütung und Bekämpfung übertragbarer Krankheiten (1941–1944).		
		2191	Bielitz [Bielsko] – Nachweisung von übertragbaren Krankheiten (1944).		
		2192	Kreis Kattowitz – Nachweisung von übertragbaren Krankheiten (1942–1944).		
		2196	Statistik Oppeln [Opole] (1941).		
	661	246	Vorkkehrungen zur Fernhaltung epidemischer Krankheiten (1894–1922).		
	646	316		Ansteckende Krankheiten (1912–1922).	
				Bekämpfung von Seuchen (1905–1921).	
	1390	42	Ansteckende Krankheiten (1914–1917).		
	1427	1855-56		Reichsgesetz über die Bekämpfung gemein-gefährlicher und übertragbarer Krankheiten (1904–1921).	
			1858	Anzeigepflichtige Krankheiten (1908–1921).	
			1676	1526	Ansteckende Krankheiten (1917–1928).
			APB	3	271
276					Choroby zakaźne (1914).
278	Choroby zakaźne (1915).				
8	127	282-83	Choroby zakaźne zestawienia zachorowań, statystyka (1916).		
			Wydatki związane ze zwalczaniem chorób zakaźnych (1907–1924).		
APG	1	6315	An das Landvolk in Schlesien über die zwar schon beträchtlich verminderten jedoch noch nicht völlig gehobenen Krankheiten (II poł. XVIII w.).		
		44	188	Abwehr und Unterdrückung ansteckender Krankheiten. (1899–1930).	
			200	Abwehr und Unterdrückung ansteckender Krankheiten. (1913–1917).	

	92	4	Historia chorób B /135-227/ (1942).
		11	Historia chorób K /472-629/ (1941).
		17	Historia chorób M /246-301/ (1941).
		20	Historia chorób P /233-368/ (1942).
		23	Historia chorób R /75-127/ (1942).
		25	Historia chorób S /1-85/ (1940).
		26	Historia chorób S /152-233/ (1941).
APP	1	2126-28	Ansteckende Krankheiten (1891–1922).
	8	52	Ansteckende Krankheiten unter den Militärpflichtigen (1911–1915).
	15	49	Ansteckende Krankheiten für Menschen (1907–1922).
	26	1640-41	Ansteckende Krankheiten. Seuchen (1910–1921).
	53	XIII-686	Akta Specialia betr. locale Anordnungen gegen aufsteckende Krankheiten unter den Menschen (1855–1873).
	55	843	Bekämpfung sonstiger Krankheiten (1942–1943).
	295	218	Verhütung und Bekämpfung gemeingefährlicher Übertragbarer Krankheiten (1911–1920).
APR	78	1600	Austeckende Krankheiten unter den Menschen (1905–1920).
		1650	Ansteckende Krankheiten (1918–1922).
		1651	Unterbringung armer oder mit ansteckenden Krankheiten behafteten Personen. (1818–1912).
	81	502	Gemeingefährliche Krankheiten (1904–1915).
		504	Pest (1899-1920).
		511	Infektionskrankheiten (1905–1919).
		512	Übertragbare Krankheiten (1915–1921).
		540	Andere Infektionskrankheiten (1904–1922).
		543	Krankheiten welche nicht zu Infektions-Krankheiten gehören (1904–1920).
		544	Krankheiten welche nicht zu Infektions-Krankheiten gehören (1906–1921).
		554	Infektionskrankheiten (1915–1920).
		555	Infektionskrankheiten. Sammelberichte (1905–1914).
APOp	2	1383	Vorkehrungen bei Pestzeiten und grassierenden epidemischen Krankheiten unter den Menschen, Bd. I (1820–1887).
		1384	Vorkehrungen bei Pestzeiten und grassierenden epidemischen Krankheiten unter den Menschen. Bd. II (1888–1901).
		1386	Vorkehrungen bei Pestzeiten und grassierenden epidemischen Krankheiten unter den Menschen, Bd. IV (1910–1936).
	16	2077	Epidemische Krankheiten (1844–1892).
	52	64	Kranke, Sieche und Gebrechliche (1900–1927).
		65	Kranke, Sieche und Gebrechliche (1903–1934).
		104	Pest (1900–1921).
		134	Diverse Krankheiten [Stadt und Land] (1903–1930).
	1191	12929	Epidemie chorób zakaźnych (raporty) (1916–1918).

	12938-40	Wochennachweise über ansteckende Krankheiten (1939- 1941).
	12943	Luźne raporty dot. wypadków chorób zakaźnych (1944).
	13549	Reichsjahresstatistik der anzeigepflichtigen übertragbaren Krankheiten für das Jahr 1939.
	13558	Zwalczanie chorób zakaźnych (1936–1944).
	13560	Choroby zakaźne (1933–1940).
	13561	Krankheiten unter den Menschen und die dagegen getroffenen Maßregeln im Kreise Kattowitz [Katowice] (1876–1911).
	13562	Krankheiten unter den Menschen und die dagegen getroffenen Maßregeln im Kreise Pless [Pszczyna] (1899–1919).
	13563	Krankheiten in Rybnik [Rybnik] (1901–1917).
	13570	Zachorowania na choroby zakaźne (1943–1944).
	13573	Zwalczanie epidemii chorób w miejscowościach bagnistych (1941–1942).
	13615	Sprawozdania dotyczące chorób zakaźnych (1944)
1802	354	Epidemische Krankheiten (1913–1935).

4. Przygotowanie służb medycznych na czas wojny (wyodrębniono 214 j.a.):

- wykazy lekarzy, dentystów i pracowników personelu pomocniczego czynnych zawodowo na Górnym Śląsku w okresie wojen (122 j.a.).

Archiwum	Nr zespołu	Sygnatura akt	Nazwa jednostki
APKat	117	2144	Staatliche anerkannte Pfleger (1941–1945).
		2146	Ärztliche Hilfspersonal – Personel (1942–1944).
		2157	Anerkennung von polnisch-zuverlässigen Dentisten, Bd. I (1943).
		2158	Anerkennung von polnisch-zuverlässigen Dentisten, Bd. II (1943).
		2160	Heilpraktikerausschuss – Heilpraktiker (1941–1944).
		2161	Heilpraktiker – Personelles (1942–1944).
		2162	Heilpraktiker – Uk – Stellungen (1944).
		2205	Neuerfasste Ärzte (1944).
		2415	Desinfektoren, Gesundheitsaufseher (1943–1944).
		119	3155
	131	16	Ärzte-Verzeichnis Regierungsbezirk Kattowitz [Katowice] (1939–1940).
	645	4751	Polizei-Verwaltung. Dienstanweise der Kreisärzte (1901–1914).
		4752	Polizei-Verwaltung. Medizinal-Personen (1895–1927).

	646	2626	Verzeichnis der Ärzte, Zahnärzte, Dentisten, Krankenhäuser, Hebammen, Apotheken, Drogerien, Schulen und Banken (1941–1942).
	661	226	Akten betr. den für die Stadtkreis Königshütte O/S [Królewska Huta] bestellten Kreisarzt (1898–1921).
	1427	1833	Anstellung pp. des Kreisarztes (1914–1921).
		1834	Anstellung pp. des Kreisarztes (1914).
		1838	Medizinalpersonen im Kreise Tarnowitz [Tarnowskie Góry] (1875–1921).
		1841	Heilgehilfen und Krankenpfleger (1870–1919).
	2642	455	Annahme des Maschinenpersonals beim Lazarett Rybnik [Rybnik] (1910–1922).
		456	Büropersonal des Krankenhauses in Rybnik [Rybnik] (1907–1922, 1923–1939).
		457	Annahme der Krankenwärter und Krankenwärterinnen beim Lazarett Beuthen [Bytom] (1909–1915).
		458	Maschinenpersonal des Krankenhauses Orzesche (1911–1922, 1923–1934).
		459	Dienstanweisung für das Maschinen- und Heizerpersonal (1914).
APB	8	727	Zgłoszenia o zatrudnieniu względnie zamianach personalnych w aptekach bielskich. Wykazy asystentów i pracowników pomocniczych w aptekach. Zgłoszenia praktyk i położnych (1912–1918).
APC	13	1077	Sanitätsbeamten /chirurg, fizykus, położna/ (1733–1837).
	155	124	Wykazy pracowników służby zdrowia w gminie Ustroń (1939–1943).
APG	1	1005	Anstellung eines Chef-Arzt des hiesige städtische Krankenhaus (1897–1932).
		1006	Beschäftigung von Kandidaten der Ledigin als Praktikanetn im städtischen Krankenhause (1902–1926).
		6406	Aufträge auf Charakterisierung von Kreis Medizinalbeamten und Ärzten als Sanitätsrath bzw. Geheimer Sanitätsrath (1899–1926).
	28	240	Auswahl der Krankenkassenärzte (1915–1921).
		241	Auswahl der Krankenkassenärzte und Vertragsabschlüsse (1916–1926).
	35	326	Medizinalpersonal Sanitätsanstalten (1899–1922).
	69	307	Medizinal-Personen (1878–1927).
APP	1	2084	Nachweisungen von den Medicinal-Personen in Kreise (1847–1888).
	26	783	Medizinal-Personal, derselbige Nachweisungen (1810–1878).
	55	1146	Anstellung des Kommunal Arztes (1873–1938).
	53	VIII-1308	Akten der Fürstlichen Arzt in Altberun [Bieruń Stary] (1887–1920).

		VIII-1309	Akten der Fürstlichen Arzt in Tichau [Tychy] (1894–1920).
		VIII-1310	Akten der Fürstlichen General-Direktion zu Schädilitz bei Pless [Pszczyzna] betr. den Fürstlichen Arzt in Sohrau [Źory] (1910–1922).
		VIII-1313	Akten der Fürstl. General-Direktion zu Schädilitz bei Pless [Pszczyzna] betr. Die Krankenschwestern (1912–1928).
	295	5	Persönliche Verhältnisse des Kreisarztes (1909–1921).
		17	Ärztliche Vereine und Aerztekammern (1903–1919).
		18	Ärztliche Vereine und Aerztekammern (1913–1919).
		26	Aerzte-Verzeichnis (1905–1920).
	338	45	Krankenbeamte (1913–1922).
APR	78	1591	Die Anstellung von Kreis-Ärzten (1900–1921).
		1592	Ärzte und Ärztekammer (1845–1921).
		1593	Die Ärzte des Kreises (1911–1915).
		1620	Zahnärzte. Zugehörigkeit der selben zur Zahnärztekammer (1913–1919).
	81	421	Amtliche Stellung des Kreisarztes. Allgemeine Dienstobliegenheiten (1904–1922).
		422	Amtliche Stellung des Kreisarztes. Personalverhältnisse (1905–1921).
		423	Geschäftsführung des Kreisarztes. Amtliche Erlasse (1880–1916).
		426	Stellvertretung im Amt (1912–1922).
		428	Medizinalpersonen (1906–1911).
		429	Ärzte (1907–1921).
		572	Krankenpflegepersonal (1908–1916).
		579	Krankenpflegepersonal (1905–1921).
APOp	2	1421	Anfertigung der Übersicht der im Kreise vorhandenen, auch benötigten Medizinalpersonen und die Zu- und Abgänge bei denselben, Bd. I (1838–1920).
		1422	Übersichten über die im Kreise vorhandenen, auch benötigten Medizinalpersonen, die Zu- und Abgänge bei denselben, Bd. II (1876–1935).
	14	48	Medizinalpersonen, auch Kurpfuscherei (1915–1936).
	16	2081	Ärzte, Apotheker und Hebammen. Samariterangelegenheiten (1842–1935).
		2089	Ärzte, Apotheker und Hebammen (1834–1922).
	17	698	<u>Die Nachweisung des Medizinals-Personals (1826–1887).</u>
	22	1076	<i>Auswärtigen Kranken-, Waisen- und Erziehungs-Anstalten, Unterbringung hiesiger Personen in denselben und Beiträge für solche Anstalten (1922–1932).</i>
		1077	Die Niederlassung der grauen Schwerstern der hl. Elisabeth (1908–1940).
		2730	Acta von Anstellung des Stadt Physici, und von den hiesigen Ärzten und Chyrurgen (1746–1847).

	2735	Die Berichtigung der Forderung des Chyrurgus Koernich aus dem Kriege von 1807/8 für Chyrurgische Bemühungen in den feindlichen Lazarethen, Vol. I (1813–1818).
52	33	Wochenpflegerinnen und Krankenpflegepersonal (1900–1930).
	34	Krankenpflegepersonal, Gemeinbeschwestern, Krankenpflegerinnen [Stadt und Land] (1902–1934).
	38-40	Desinfektoren [Stadt und Land] (1906–1935).
1191	8899	Wykaz lekarzy zatrudnionych w ubezpieczalniach. 1940–1942).
	12845	Beamtete Ärzte (1933–1944).
	12846	Beamtete Ärzte (1939–1944).
	12874	Zatrudnienie pielęgniarek, Blachstädt – Cosel [Blachownia-Koźle](1940–1942).
	12875	Zatrudnienie pielęgniarek, Falkenberg – Gross Strehlitz [Niemodlin-Strzelce Opolskie](1935–1940).
	12876	Zatrudnienie pielęgniarek, Leobschütz – Loben [Głubczyce-Lubliniec](1940–1941).
	12877	Zatrudnienie pielęgniarek, Oppeln – Ratibor [Opole-Rabibórz](1935–1943).
	12878	Zatrudnienie pielęgniarek, Neisse – Neustadt [Nysa-Prudnik](1939–1941).
	12879	Zatrudnienie pielęgniarek, Rosenberg – Warthenau [Olesno-Zawiercie](1935–1942).
	12880-82	Zatrudnianie pomocniczej siły lekarskiej w rejencji opolskiej (1938–1940).
	12944-48	Ärzte und Zahnärzte, Vol. I-II (1898–1945).
	12949-50	Wykaz lekarzy zatrudnionych w urzędach zdrowia rejencji opolskiej (1941–1944).
	12951	Medizinalpersonen im Kreis Cosel [Koźle] (1935–1943).
	12952	Medizinalpersonen im Kreis Falkenberg [Niemodlin] (1939–1944).
	12953	Medizinalpersonen im Kreis Gross Strehlitz [Strzelce Opolskie]] (1935–1942).
	12954	Medizinalpersonen im Kreis Grottkau [Grodków] (1934–1944).
	12955	Kreisarztstelle Kattowitz [Katowice], Vol. I (1910–1921).
	12956	Medizinalpersonen im Kreis Kattowitz [Katowice], Vol. II (1910–1921).
	12957	Kreisarztstelle Königshütte [Królewska Huta] (1910–1922).
	12958	Medizinalpersonen im Kreis Kreuzburg [Kluczbork] (1933–1944).
	12959	Medizinalpersonen im Kreis Leobschütz [Głubczyce] (1934–1944).
	12960	Medizinalpersonen im Kreis Loben [Lubliniec] und Blachstädt [Blachownia](1937–1944).
	12961	Medizinalpersonen im Kreis Neisse [Nysa] (1933–1944).

	12962	Medizinalpersonen im Kreis Neustadt [Prudnik] (1935–1944).
	12963-64	Medizinalpersonen im Kreis Oppeln [Opole], Vol. I-II (1931–1944).
	12965	Medizinalpersonen im Kreis Pless [Pszczyna] (1904–1920).
	12966-67	Medizinalpersonen im Kreis Ratibor [Racibórz], Vol. I-II (1935–1944).
	12968	Medizinalpersonen im Kreis Rosenberg [Olesno] (1935–1943).
	12970	Ausstellung des Kreis Rybnik und Medizinalpersonen Kreis Rybnik [Rybnik], Vol. II (1868–1914).
	12971	Ausstellung, Besoldung und Dienstführung der Medizinalpersonen im Kreis Tarnowitz [Tarnowskie Góry] (1874–1916).
	12972	Medizinalpersonen im Kreis Warthenau [Zawiercie] (1941–1944).
	12976	Medizinalpraktikanten (1934–1942).
	12987	Zahnärztekammer (1912–1944).
	13658	Amtsärzte und Krankenanstalten (1928–1943).
1244	4	Arzt und Umfang der Obliegenheiten des Kreisarztes (1904–1927).
1510	134	Kreis-Wundarzt, Vol I (1816-1894).
1512	115	Niederlassung der praktischen Ärzte, Wundärzte und Geburtshelfer im Kreise (1827–1910).
1802	345	Dienstanweisung der Kreisärzte (1901–1931).
	349	Ärztekammer (1913–1927).
	377	Krankenpfleger (1905–1918).

• procedury kształcenia, egzaminowania oraz powoływania lekarzy (w tym m.in. lekarzy powiatowych, policyjnych, sądowych, wojskowych, spółek brackich, komunalnych, kasy chorych, lekarzy specjalistów, pomocniczych i asystentów), dentystów i medycznego personelu pomocniczego: pielęgniarek, pielęgniarzy, położnych, rehabilitantów, masażystów, dezynfektorów, pracowników pionu sanitarnego, pracowników opieki społecznej) (68 j.a.).

Archiwum	Nr zespolu	Sygnatura akt	Nazwa jednostki	
APKat	1	375	Ermächtigung der im Auslande wohnhaften Ärzte zur Ausstellung von militärärztlichen Zeugnissen (1895–1911).	
		733	Vereidung-Anstellung pp. der Medizinal-Personen (1836–1916).	
	117	2159	Heilpraktiker (1943–1944).	
	118	667	Sanitätspersonal (1945).	
	119	3437	Beförderung von Beamten des Sanitäts-Sonderdienstes (1940–1944).	
		4918	Zahnärztliche Sachen. Kapitel 14 (1942–1943).	
	649	122	Anstellung des Arztes im Kreiskrankenhaus in Scharley (1905–1922).	
	661	225	Polizeiarzt (1878–1922).	
	1427	1836	Vereidung der in hiezigem Kreise vorhandenen Medizinalpersonen (1832–1906).	
		1837	Die einzureichenden Nachweisungen von den Medizinalpersonen und deren Ab- und Zugänge (1874–1920).	
		1839-40	Einrichtung und Verbesserung des Medizinal-Wesens. Vereidung der Medizinalpersonen (1867–1920).	
		1843	Untersuchungen wegen Medizinisch-Chirurgischen-Pfuschereien (1891-1921).	
		1676	1662 Sprawy dotyczące lecznictwa. Praktyka lekarska i felczerska, apteki (1828–1939).	
		2642	432 Dienst- und Geschäftsordnung für die Krankenwärter (1906–1919).	
	APB	3	272	Personel służby zdrowia praktyki, szkolenia, pracownicy aptek, lekarze (1914).
APG	1	1007	Polizei- und Impfarzt (1895–1921).	
		3242	Kreisarzt (1897–1930).	
		6426	Verleihung von Auszeichnungen an Krankenpfleger (1905–1919).	
	44	203	Hebammen-Wesen (1902-1928).	
APP	1	2085	Prüfung und Concessionierung von Personen für die kleine Chirurgie (1852–1895).	
	295	23	Auszeichnungen, Meldungen zur Kreisärztlichen oder homöopatischen Prüfung praktisches Jahr 1908–1921.	
		24	Auszeichnungen, Meldungen zur Kreisärztlichen oder homöopatischen Prüfung praktisches Jahr 1910–1918.	
APR	81	427	Attestwesen (1891–1922).	
APOp	2	1426-27	Anstellung, Besoldung, Dienstführung, Beurlaubung und Vertretung des Kreisarztes, Bd. I-II (1901–1935).	
		16	2087	Untersuchung und Bestrafung der Medizinalpersonen und der Medizinalpfuscher (1837–1889).
		52	35	Heilgehilfen, Masseure, Krankenwärter und sonstiges Medizinalpersonal (1902–1929).
			36	Heilgehilfen, Masseure, Krankenwärter und sonstiges Me-

		dizynalpersonal (1907–1931).
1191	12760	Akta dot. przepisów lekarskich, zatrudnienia, wykazy placówek leczniczych, wynagrodzenia (1915–1939).
	12869	Zgłaszanie się lekarzy do pracy w Volksturmie (1944–1945).
	12870-73	Angestellte: Aufnahme und Vergütung, Vol. III-V (1940–1944).
	12883-87	Hilfsärzte, Verträge, Aufnahme und Vergütung (1935–1944).
	12995	Heil- und Pflegepersonal. Allgemeines (1934–1943).
	12997	Prüfungen von Krankenpflegepersonal (1885–1943).
	13003	Prüfungen von Krankenpflegepersonal (1940–1944).
	13004	Prüfungen von Krankenpflegepersonal (1944).
	13005-06	Egzaminy państwowe sił pomocniczych służby zdrowia (1935–1939).
	13007-08	Prüfungen von Wochenpflegerinnen (1911–1943).
	13010	Prüfungen von Sauglings- und Kleinkinderpflegerinnen (1916–1942).
	13011	Ausbildung und Prüfung von Säuglingspflegerinnen (1917–1920).
	13014-16	Prüfungen Säuglings- und Kleinkinderpflegerinnen. Vol. I-III (1931–1945).
	13017	Przebieg egzaminów państwowych służby zdrowia (1940–1942).
	13019-22	Prüfung von technischen Assistentinnen (1920–1941).
	13023	Prüfungen von Heilgymnastikerinnen (1942–1944).
	13024-26	Prüfungen von Dentisten, Vol. I-III (1933–1945).
	13027-28	Prüfungen von Masseuren und Heildienern (1923–1944).
	13029	Heilpraktiker (1930–1944).
	13031-32	Zarządzenia dotyczące praktykantów do służby medycznej (1939-1943).
	13111-12	Prüfung von Volkspflegerinnen (1937–1944).

• instytucje kształcące dla medycznego personelu technicznego w okresie wojen (24 j.a.). Zachowana dokumentacja obejmuje w sposób statystyczny dostępne w okresie I i II wojny światowej formy kształcenia personelu pomocniczego na Górnym Śląsku (16 j.a.), w tym: 1. **szkoły** dla personelu dezynfekcyjnego, pielęgniarstwa, szkoły dla pracowników opieki społecznej oraz opieki nad niemowlętami; 2. **kursy** dokształcające dla pracowników instytucji sanitarnych; kursy przeciwepidemiologiczne; 3. **konferencje i wykłady tematyczne**. Pojedyncze jednostki poświęcone są szkołom kształcącym medyczny personel techniczny w konkretnych miejscowościach, t.j. szkołom dla personelu pielęgniarstwa w Głubczycach, Kluczborku, Prudniku, Raciborzu i Strzelcach Opolskich (5 j.a.) oraz szkołom dla opieki nad niemowlętami w Opolu i Nysie (3 j.a.).

Archiwum	Nr zespołu	Sygnatura akt	Nazwa jednostki	
APKat	117	2200	Schulen für Heil- und Pflegepersonel. Allgemeine (1941–1944).	
		2201	Krankenpflegeschulen (1941–1943).	
		2202	Säuglingspflegeschulen (1944).	
		2203	Volkspflegeschulen (1942–1944).	
		2204	Desinfektorenschulen (1943).	
APG	44	205	Ausübung der Heilkunde (1903–1933).	
		119	3435	Aus- und Weiterbildung der Beamten des Sanitätsdienstes der Ord. Pol. (1941–1942).
			3436	Aus- und Weiterbildung der Beamten des Sanitätsdienstes der Ord. Pol. (1941).
APP	1	2145	Ausbildung von Krankenpflegern auf Staatskosten, Sanitätskolonnen (1876–1917).	
APR	81	425	Medicinalbeamtenkonferenzen und Fortbildungskursus (1906–1920).	
APOp	1191	493	Fortbildungsvorträge (1913–1914).	
		12847	Zarządzenia dotyczące organizowania kursów z zakresu studiów medycznych. (1929–1939).	
		12848	Zarządzenia dotyczące kursów przeciwepidemiologicznych (1939–1945).	
		13033	Errichtung von Krankenpflegeschulen (1923–1944).	
		13034	Krankenpflegeschule in Gross Strehlitz [Strzelce Opolskie] (1908–1931).	
		13035	Krankenpflegeschule in Kreuzburg [Kluczbork] (1923–1940).	
		13036	Krankenpflegeschule in Leobschütz [Głubczyce] (1938–1943).	
		13038	Krankenpflegeschule in Neustadt [Prudnik] (1939–1943).	
		13040	Krankenpflegeschule in Ratibor [Racibórz] (1937–1941).	
		13041	Säuglingspflegeschule in Neisse [Nysa] (1929–1942).	
1802	348	13042-43	Säuglingspflegeschule in Oppeln [Opole] (1917–1942).	
			Bildung von Ärztekammern (1887–1913).	

5. Organizowanie opieki nad żołnierzami, byłymi wojskowymi i inwalidami wojennymi w czasie wojen i w okresie międzywojennym (32 j.a.):

• organizacje niosące pomoc żołnierzom, byłym wojskowym i inwalidom wojennym w okresie I i II wojny światowej Zachowana dokumentacja obejmuje organizacje tj. Fundacja Sióstr Zgromadzenia św. Elżbiety, Kolumna Sanitarna, Czerwony Krzyż, działające w badanym okresie w 14 miejscowościach, tj. Bytomiu, Głubczycach, Katowicach, Kędzierzynie, Korfantowie, Koźlu, Krapkowicach, Nysie, Opolu, Piekarach Śląskich, Pszczynie, Raciborzu, Tarnowskich Górach i Ustroniu.

Źródła okresu wojny dotyczące lecznictwa w zasobach archiwów górnośląskich

Archiwum	Nr zespołu	Sygnatura akt	Nazwa jednostki
APKat	117	409	Rotes Kreuz (1942–1944).
	172	1	Okólniki i zarządzenia władz nadrzędnych (1940–1944).
		2	Unfallhilfs- und Wehrmachtlabestelle. Allgemeines (1939–1940).
		3	Beratungs-Stelle, Statistik. I. (1941–I. XII. 1943).
	1427	1844	Arbeiter-Sanitäts-Kolonnen und Sanitäts-Kolonnen vom Roten Kreuz (1904–1918).
	1429	20	Deutsches Rotes Kreuz-Bereitschaft (1940–1941).
		21	Deutsches Rotes Kreuz-Bereitschaft (1942–1943).
	1485	293	Czerwony Krzyż (1939–1943).
	2642	453	Kriegsverletztenfürsorge in der Provinz Schlesien (1915–1920).
	APB	3	306-307
8		1021	Krajowy Związek Czerwonego Krzyża na Okręg Śląski. Informacje i korespondencja w sprawach organizacyjnych i działalności. Sprawozdanie z działalności Czerwonego Krzyża na Okręg Śląski (1910–1914).
		1022	Związek Filialny Czerwonego Krzyża w Bielsku na Śląsku. Korespondencja w sprawach organizacyjnych (1915–1918).
APC	155	35	Zarządzenia Starostwa w Bielsku w związku z wybuchem wojny w sprawach organizacji Czerwonego Krzyża kwater dla rannych i przesiedleńców (1914).
APP	1	1312	Rote-Kreuz-Sammlung (1914–1917).
		2101	Gründung eines Zweig-Vereins vom „Roten Kreuz“ (1900–1919).
	15	33	Invaliditäts-, Unfall- und Krankenversicherung (1907–1930).
	55	446	Opieka nad bezrobotnymi i inwalidami (1937–1938).
APR	3	193	Freiwillige Sanitätskolonne vom Roten Kreuz Ratibor [Racibórz] (1906–1925).
APOp	2	1820	Verein vom Roten Kreuz (1901–1935).
		1821	Verein vom Roten Kreuz. [Bildung von Sanitätskolonnen] (1911–1935).
	14	51	Rotes Kreuz – Sanitätskolonnen (1913–1936).
	16	1084	Krankenstift der grauen Schwestern der hl. Elisabeth (1907–1933).
		1085	Krankenstift der grauen Schwestern der hl. Elisabeth (1933–1940).
		1100	Der Zweigverein von Roten Kranz (1915–1925).
	547	270	Sanitätskolonnen (1909–1931).
	1151	113	Sanitätskolonne Cosel-Land [Kozle].
	1191	13725	Auszeichnungen für Mitglieder vom Roten Kreuz (1933–1937).
		13728	Władze inspekcyjne Czerwonego Krzyża (1938–1944).
1511	56	Sanitätskolonne vom Roten Kreuz Landkreise Neisse [Nysa], Bd. 1 (1915–1938)	
		Sanitätskolonnen, Bd. 2 (1926–1938).	
	1802	366	Sanitätskolonnen (1901–1935).

W ostatnich latach badania nad dziejami górnośląskiej medycyny zyskały ukierunkowanie i usystematyzowanie. Tworzone są liczne ośrodki wspomagania i koordynowania badań, czego dowodem jest powołanie Centrum Dokumentowania Dziejów Medycyny i Farmacji Górnego Śląska [w Bibliotece Głównej Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach] oraz Pracowni Historii Medycyny Uniwersytetu Opolskiego. Ośrodki te stawiają sobie za zadanie określania nowych nurtów i problemów badawczych. Złożoność analizowanych zagadnień wymaga zaangażowania specjalistów z wielu dziedzin i stosowania odpowiednich narzędzi warsztatu metodycznego, adekwatnie do omawianego problemu badawczego oraz ustawicznego poszerzania zasięgu terytorialnego prowadzonych badań, a tym samym rozwijania współpracy transgranicznej z ośrodkami na terenie Czech i Niemiec.

Mając na względzie problematykę podjętą w niniejszym studium, zgromadzony w wyniku analizy badawczej materiał, może stanowić podstawę dla opracowań szczegółowych w zakresie prawodawstwa odnośnie opieki medycznej, obowiązującego w okresie wojen, ze szczególnym uwzględnieniem warunków lokalnych; kompendiów na temat przyczyn zachorowań i śmiertelności mieszkańców; monografii szpitali, w tym placówek wojskowych; organizacji i stowarzyszeń dla żołnierzy i inwalidów wojennych oraz szkół dla medycznego personelu pomocniczego i przygotowania personelu lekarskiego na obszarze Górnego Śląska.